

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง: กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านขอนแก่นสะตือ ตำบลโค้งยาง
อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2545

บทคัดย่อ

ไพฑูรย์ สัตยพันธุ์ทิพย์ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านขอนแก่น หมู่ 2 ตำบลโค้งยาง อำเภอสูงเนิน
จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ชัยวัฒน์ จิตรวาสน์ , 60 หน้า

ผลการประเมิน จากการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของหมู่บ้าน
ขอนแก่น หมู่ 2 ตำบลโค้งยาง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยการเก็บข้อมูลจากการ
สัมภาษณ์พร้อมด้วยเอกสารต่าง ๆ ประกอบ พบว่า กองทุนหมู่บ้านขอนแก่น มีการกระจายกองทุน
ดังกล่าวโดยการปล่อยกู้ให้กับสมาชิกทั้งสิ้น 30 ราย จำนวนเงิน 990,000 บาท ตั้งแต่เริ่มต้น
โครงการที่ผ่านมาสมาชิกส่วนใหญ่ก็นำเงินกู้ดังกล่าวไปลงทุนในการทำการเกษตรกรรมเป็นส่วน
มาก โดยเฉพาะนำเงินกู้ดังกล่าวไปทำนาและปลูกพืช ยกตัวอย่างเช่น การทำสวนมะลิ ซึ่งเกษตรกร
บ้านหมู่บ้านขอนแก่น ทำการปลูกมะลิรวม 4 ราย และได้เก็บเกี่ยวผลผลิตบ้างแล้วในส่วนของ
ราคาทางการตลาดก็อยู่ในเกณฑ์ดี ทำให้เกษตรกรดังกล่าวมีการนำเงินทุนดังกล่าวมาหมุนเวียนเพื่อ
ขยายพื้นที่ปลูกเพิ่มเติมขึ้นอีก

อาจกล่าวได้ว่า ส่วนหนึ่งของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนี้ก็ประสบความสำเร็จ
ในระดับหนึ่งจากการวัดผลดังกล่าวและ ก็ยังมีเกษตรกรบางรายนั้นมิได้นำเงินกู้ดังกล่าว
ไปใช้ให้ตรงวัตถุประสงค์จึงทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียน โดยส่วนเหล่านี้จะอยู่ใน รายละเอียดของ
สารนิพนธ์เล่มนี้ต่อไป

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้ เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคมมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

Cft Cft
.....
(อาจารย์ชัยวัฒน์ จิตรวาสน์)

กรรมการสอบ

Cft Cft
.....
(อาจารย์ชัยวัฒน์ จิตรวาสน์)

พร ห
.....
(อาจารย์นริวัติ ทาเวียง)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

พร
.....
(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)
คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

- 9 ต.ค. 2545

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก อาจารย์ชัยวัฒน์ จิตรวาสน์ และ คณาจารย์จากสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม ที่ได้ให้คำแนะนำขอคิดเห็นตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ท่านอาจารย์ชัยวัฒน์ จิตรวาสน์ และ อาจารย์นิวัติ ทาวีขิง ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าในการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นของเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ คุณค่าและประโยชน์อันพึงได้จากสารนิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขออุทิศให้แก่ ผู้อ่านและศึกษาทุกท่าน เพื่อความรู้และแนวทางในการปฏิบัติงานต่อไป

ขอขอบพระคุณนายคำ สาสูงเนิน ประธานกองทุนหมู่บ้านขอนแก่นสะคือ และชาวบ้านทุกท่านที่ช่วยเหลือให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ลุล่วงไปด้วยดี

นายไพฑูรย์ สัตยพันธุ์ทิพย์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

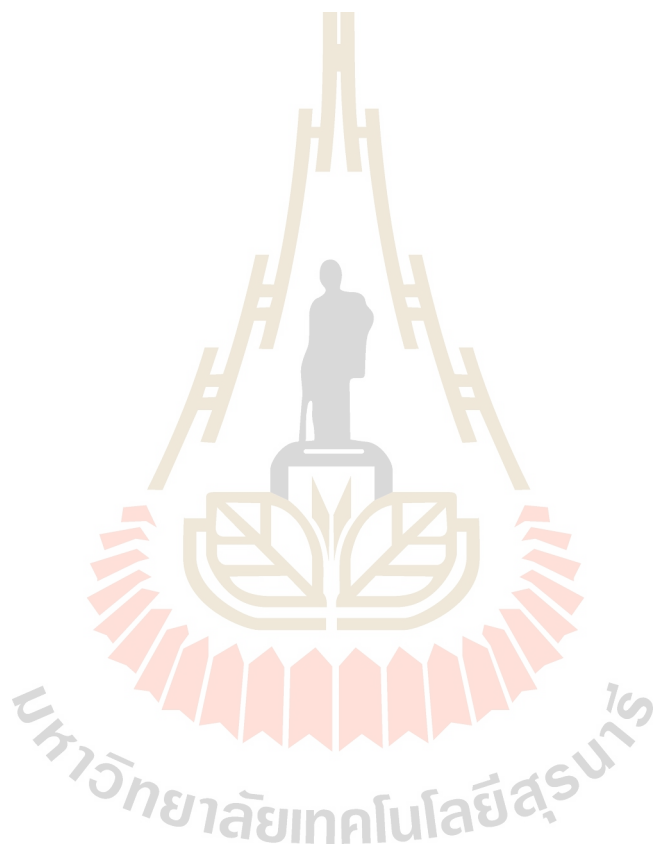
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญรูปภาพ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่ 1 บทนำ	
1 หลักการและเหตุผล.....	1
2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	2
3 กรอบความคิดทฤษฎี.....	2
4 วิธีการดำเนินงาน.....	4
5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	5
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	6
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544.....	7
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	10
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	10

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	11
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	12
7. หลักการประเมินโครงการแบบชีพพีโมเดล.....	13
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	14
9. ผลการประเมินที่เกี่ยวข้อง.....	15
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	
1. วิธีการประเมินโครงการ.....	22
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	23
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	24
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	28
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	28
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	29
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	30
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม.....	36
3. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	41
4. ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์...42	
5. การเกิดองค์การและเครือข่ายการเรียนรู้.....	42
6. ความเข้มแข็งของชุมชน.....	43
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
1. สรุปและ อภิปรายผล.....	44
2. ข้อเสนอแนะ.....	48
บรรณานุกรม.....	
ภาคผนวก.....	50

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านขอนสะอาด.....	3
แผนภาพที่ 2 รูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืน.....	19

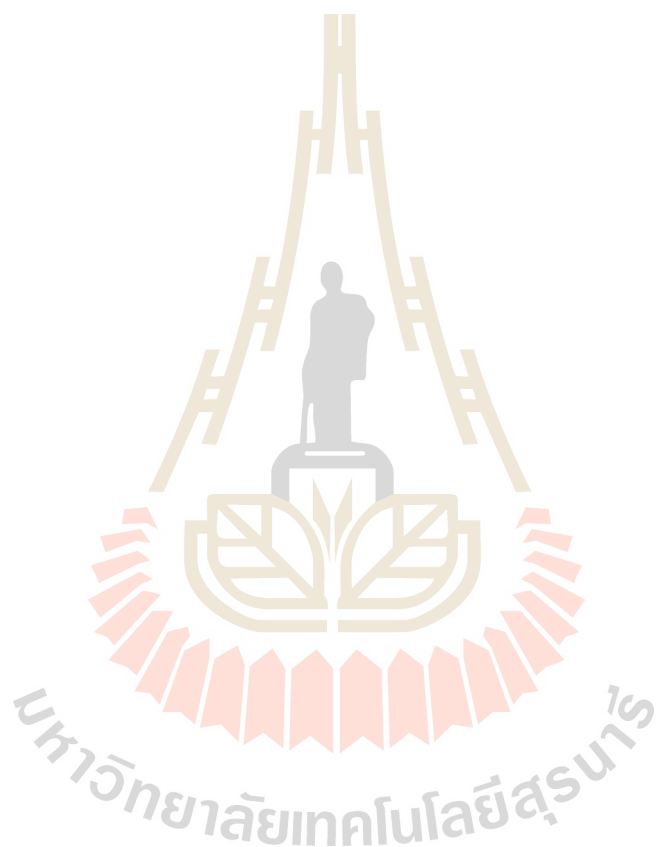

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 ตารางตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านชนชาติ

หน้า

43

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมืองส่วนใหญ่ของประเทศคือการไม่มีแหล่งเงินทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพ การสร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน รวมไปถึงการอยู่ดีกินดี มีสุขภาพชีวิตที่ดี รัฐบาลมีนโยบายที่จะแก้ไขปัญหาความยากจนโดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วน ด้วยการจัดตั้งกองทุนเงินเพื่อให้ประชาชนได้มีแหล่งเงินทุน คือ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ขึ้น ซึ่งใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบในการบริหารจัดการกองทุนนั้น ๆ ด้วยชาวบ้านเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านชีวิตความเป็นอยู่และสังคม และด้านเศรษฐกิจฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาสืบเนื่องมาจากการที่รัฐบาลได้กำหนดนโยบายการกระจายรายได้สู่ชนบทของประเทศซึ่งเป็นชุมชนที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย ซึ่งชุมชนต่าง ๆ เหล่านี้จากการสำรวจรายได้ของประชากรต่อหัวต่อคนยังคงต่ำมาก รัฐบาลจึงมีนโยบายเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนต่าง ๆ เหล่านี้และเพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากฐานของประเทศ ให้มีความอยู่ดีกินดีมั่นคงและมีความเท่าเทียมกัน และสังคมภูมิหลังการเพิ่มประสิทธิภาพและการจัดการบริหาร การจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อประเมินและพัฒนากองทุนให้เข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจสังคม ได้ในอนาคต

กองทุนหมู่บ้านได้จัดตั้งเสร็จเมื่อวันที่ 9 มกราคม 2545 ของหมู่บ้านขอนแก่นคือ หมู่ 2 ต. โค้งยาง อ. สูงเนิน จ. นครราชสีมา โดยได้รับเงินจากภาครัฐบาลปัจจุบันโดย การนำของ นายกรัฐมนตรี พันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร จำนวนเงิน 1,000,000 บาท โดยรัฐบาลเล็งเห็นถึงความสำคัญของเงินทุน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและเป็นพื้นฐานของการพึ่งพาตนเองในอนาคตของชุมชน ได้เห็นประโยชน์ของภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งจะใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและเพื่อให้ท้องถิ่นมีความเข้มแข็งและนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศโดยภาพรวมอย่างยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.1 เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

- 2.1.1 ท้องถิ่นชุมชนมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือสวัสดิภาพของสมาชิก
- 2.1.2 ท้องถิ่นชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
- 2.1.3 ท้องถิ่นชุมชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง
- 2.1.4 เศรษฐกิจระดับฐานของบ้านขอนแก่นได้รับการกระตุ้น และมีภูมิคุ้มกันกับทางสังคมที่มีภูมิคุ้มกัน
- 2.1.5 ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

2.2 เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวอะไรบ้าง

2.3 เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

2.4 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

3. กรอบและแนวทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎี หรือต้นแบบทางความคิดที่ผู้เขียนสารนิพนธ์ ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านขอนแก่นในครั้งนี้ ได้แก่ ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบเรียกว่า “ซิปป์โมเดล” ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ โดยที่อักษรมีความหมายดังนี้

- C ย่อมาจาก Context คือ บริบทของหน่วยระบบ
- I ย่อมาจาก Input คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
- P ย่อมาจาก Process คือ กระบวนการของหน่วยระบบ
- P ย่อมาจาก Product คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ

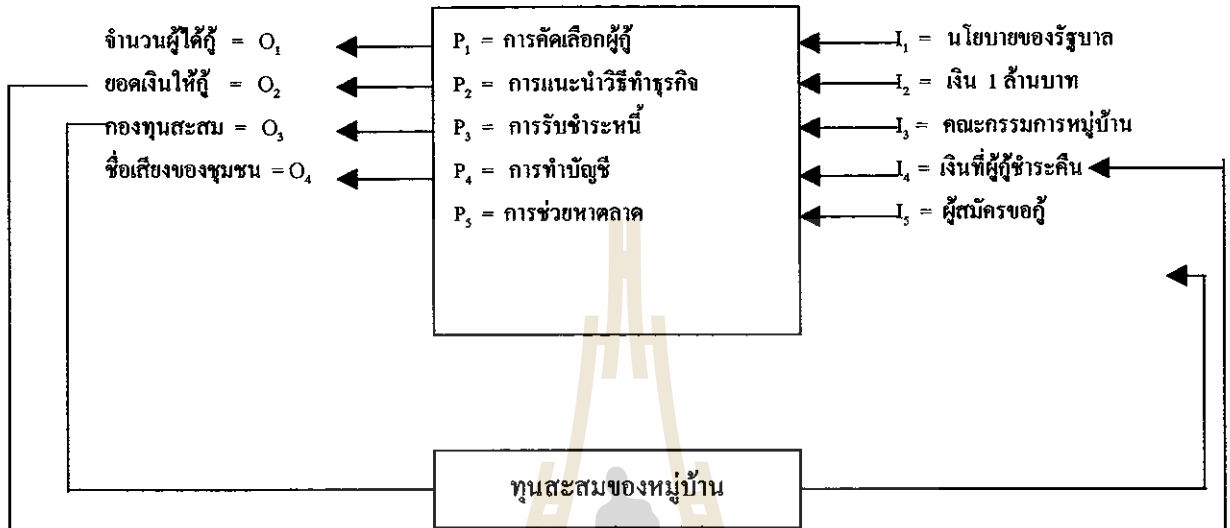
หน่วยระบบ A: หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

ผลผลิต (O)

กระบวนการ (P)

ปัจจัยนำเข้า (I)

อาจถือเป็นหน่วยระบบ AA : ทุนสะสมของหมู่บ้าน

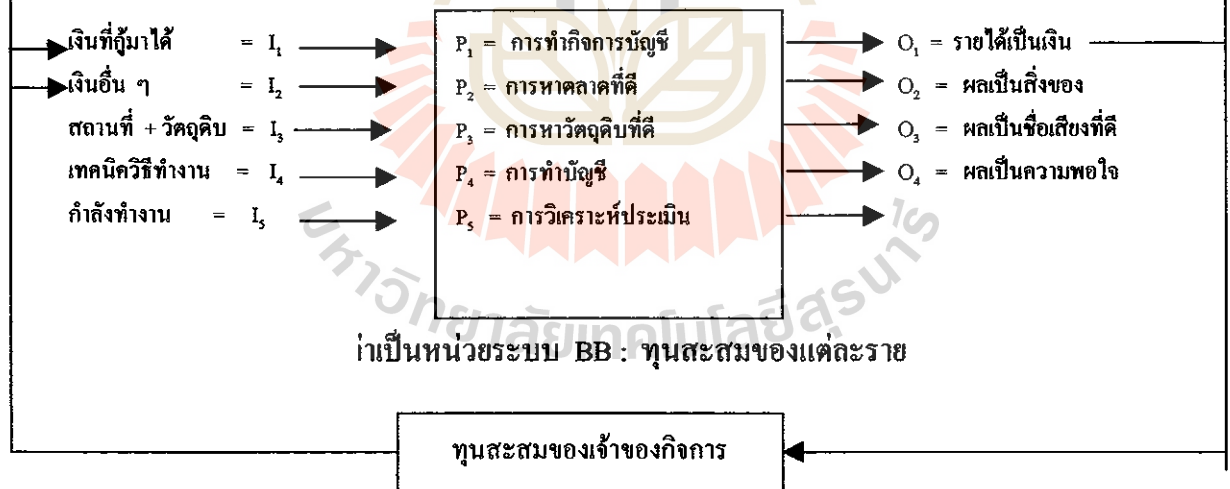

หน่วยระบบ B : หน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย (B1.....Bn)

ปัจจัยนำเข้า (I)

กระบวนการ (P)

ผลผลิต (O)

ถ้าเป็นหน่วยระบบ BB : ทุนสะสมของแต่ละราย

บริบท (C)

แผนภาพที่ 1 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านขอนแก่น

(ที่มา : ปรับปรุงจากชุดวิชาสารนิพนธ์)

จากแผนภูมิที่ 1 แสดงโดยรวมของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านขอนสะอาดและผู้กู้ประกอบ ด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นหน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการ และแนะนำส่งเสริมผู้กู้ โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ AA

ส่วนที่ 2 เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย โดยมี หน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือหน่วยระบบ BB

สำหรับหน่วยระบบ A มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ตามรายการต่างๆดังปรากฏในแผนภูมิ มี กระบวนการทำงาน ได้แก่ P ตามรายการต่างๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ และมีผลผลิต ได้แก่ O ตามราย การต่างๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ

หน่วยระบบ B คล้ายกันกับหน่วยระบบ A คือ เป็นหน่วยระบบของผู้กู้แต่ละคน มีปัจจัย นำเข้าได้แก่ I ที่จะนำมาประกอบกิจการของผู้กู้แต่ละราย มี P คือกระบวนการทำอาชีพตามรายการ และมี O ได้แก่ผลผลิตตามรายการ

ความเชื่อมโยงที่สำคัญของหน่วยระบบ A และ B คือหน่วยระบบกองทุนเป็นผู้ให้เงินกู้ แก่หน่วยระบบ B และอาจช่วยหาตลาดจำหน่ายสินค้าบางอย่าง ตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำดำเนิน กิจการให้ได้ผลดี ส่วนหน่วยระบบ B เมื่อดำเนินกิจการได้ผลดี ส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับ หน่วยระบบ A

4. วิธีการดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านขอนสะอาด มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้
ขั้นที่ 1 ศึกษาเป้าหมายของโครงการกองทุนหมู่บ้าน

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านขอนสะอาด

ขั้นที่ 3 ใช้ชีพชีโมเดล วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านขอนสะอาด และกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจน ตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้ข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. และบางส่วนทำการเก็บ ข้อมูลเพิ่มเติม

ขั้นที่ 5 ประมวลผลสังเคราะห์ข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลที่ต้องการแล้วนำข้อมูลที่ได้มาแบ่งกลุ่ม ตามประเด็นที่จะต้องเขียนในบทที่ 3 บทที่ 4

ขั้นที่ 6 นำเสนอผลการศึกษาดังต่อไปนี้ คือ

บทที่ 1 บทนำ เสนอเกี่ยวกับ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ กรอบความคิด

ทฤษฎี วิธีดำเนินการ และผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ

บทที่ 5 สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลการศึกษานี้จะได้ประโยชน์ดังนี้

- 1) ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการกองทุนหมู่บ้านขอนสะอาด
- 2) ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านขอนสะอาด
- 3) ได้ตัวชี้วัด ความเข้มแข็งของการบริหารจัดการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านขอนสะอาดและแนวทางวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่าง ๆ ระดับหมู่บ้านขอนสะอาด
- 4) ผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้มีความรู้ความเข้าใจการติดตามประเมินโครงการ โดยการใช้วิธีวิจัยที่เป็นวิทยาศาสตร์ อันนำไปสู่การคิดวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบได้

บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบายหลักการวัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการส่งเสริมกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้าง การพัฒนาความริเริ่มสร้างสรรค์ การแก้ไขปัญหาและการเสริมสร้างศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนภายในหมู่บ้าน โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท ในการจัดระบบบริหารจัดการการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านด้วยคุณค่าภูมิปัญญาของตนเองแก้วิกฤตประโยชน์คือผู้คือโอกาสในหมู่บ้าน โดยเชื่อมโยงการกระจายอำนาจในท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐานกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาไปสู่ความยั่งยืนได้

1.2 หลักการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. การบริหารของกองทุนการจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้าน
3. การบริหารราชการแผ่นดินในแนวทางให้หมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาความพร้อมของการจัดการบริหารที่สอดคล้องรับเกื้อกูลกัน
4. การติดตามและการประเมินผล

1.3 วัตถุประสงค์

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพและการสร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน สำหรับการนำไปสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
2. ส่งเสริมการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบการจัดการบริหารจัดการการเงินทุนของตนเอง

3. สร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองหมู่บ้านในการเรียนรู้สร้างการพัฒนาความริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจเพียงพอภายในหมู่บ้าน

4. กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศทั้งสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศในอนาคต

5. เสริมสร้างศักยภาพทางเศรษฐกิจและความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจทางสังคมของ ประชาชน และเพื่อให้สมาชิกเป็นคนดี มีคุณธรรมมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีมนุษยสัมพันธ์

1.4 ระเบียบของกองทุนแห่งชาติมีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544

2. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้ง และการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ในการจัดทำสารนิพนธ์ครั้งนี้จะใช้แนวทางนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติดังกล่าวข้างต้นเป็นหลักในการประเมิน โครงการกองทุน หมู่บ้านขอนแก่นคือ

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

2. ระเบียบข้อบังคับให้ใช้แต่วันถัดจากประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

3. บรรดาระเบียบข้อบังคับมติคณะรัฐมนตรีและคำสั่งอื่นใดในส่วนที่กำหนดแล้วใน ระเบียบนี้

4. ในระเบียบนี้

คณะกรรมการ หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่ง ชาติ

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หมายความว่า กองทุนในระดับชาติ

กองทุน หมายความว่า กองทุนหมู่บ้านอีกทั้งชุมชนเมืองตามเงื่อนไขที่คณะ กรรมการกำหนดให้เป็นหมู่บ้านตามระเบียบนี้

หมู่บ้าน หมายความว่าหมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามกำหนดกฎหมายว่าด้วยลักษณะการปกครองท้องที่ ชุมชนเมืองหมายความว่าชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาล ในเขตปกครองท้องที่พิเศษและชุมชนเมืองอื่น ตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

สำนักงาน หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

5. ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามระเบียบนี้

หมวดที่ 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

6. ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่ 1 รัฐมนตรีการคลังเป็นรองประธานคนที่ 2 รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่ 3 ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้ง จำนวนไม่เกิน 3 คน

ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการซึ่งคณะกรรมการ คณะรัฐมนตรีโดยแนะนำของคณะกรรมการอย่างน้อย 3 คนแต่ไม่เกิน 7 คน

7. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี อาจได้รับแต่งตั้งได้อีก

8. พ้นตำแหน่งตามวาระตามข้อ 7. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- ตาย
- ลาออก
- เป็นบุคคลล้มละลาย
- คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
- เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

9. การประชุมคณะกรรมการต้องมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจะเป็นองค์ประชุม

10. คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- กำหนดนโยบายการจัดตั้งและแนวบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและกองทุน
- การกำหนดแผนจัดหาเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและแผนการจัดการให้แก่กองทุน
- จัดร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเสนอต่อนายกรัฐมนตรี
- กำหนดแผนงานและออกระเบียบข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้งและแนวทางการบริหาร
- ออกระเบียบเกี่ยวกับข้อบังคับในการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและการบริหารกองทุน
- ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน
- ตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงานเพื่อดำเนินการตามกฎระเบียบนี้
- ออกระเบียบคำสั่ง และ ประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติตามระเบียบนี้
- เพื่อผลประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน มีคำสั่งให้ข้าราชการไปช่วย ไปปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงานได้
- รายงานผลดำเนินงานปัญหาอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติให้สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีสำนักงานมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขการของคณะกรรมการ
- ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
- ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการของกองทุน
- ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงการจัดตั้งนโยบายและแนวทางการบริหารกองทุน
- การดำเนินงานและการประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ

- จัดให้มีการสนับสนุนฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกองทุน

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามการสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. คณะกรรมการทุกคนร่วมกันอนุมัติพิจารณาประชุมสมาชิกมา 2 ใน 3 ของสมาชิกทั้งหมด

2. เลือกคณะกรรมการ 12 คน ชาย 6 คน หญิง 6 คน

3. ร่างระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน

4. แจ้งที่ประชุมทราบเรื่องระเบียบว่ามีการแก้ไขหรือไม่ ระเบียบข้อบังคับ

5. ให้อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6

6. มีการออมเดือนละ 20 บาท หุ้นละ 10 บาท ต่อเดือน ปลัดยู่ก็อีกร้อยละ 12 บาท ต่อเดือนกู้ 3 ราย

เงิน 1 ล้านบาทประชุมสมาชิกเงินเข้าแล้วโดยธนาคารออมสินให้สมาชิกเขียนขอกู้แจ้งความประสงค์คณะกรรมการทราบว่ากู้ไปทำอะไร จำนวน 99 ราย

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. จัดทำขอขึ้นทะเบียนตามแบบ กทบ. 2 ซึ่งของรับรอง กทบ. 2 จากคณะกรรมการระดับอำเภอ

2. ยื่นคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสินที่คณะกรรมการกองทุนและชุมชนเมืองพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องระเบียบข้อบังคับกองทุน

3. กรอกแบบฟอร์ม

4. ส่งเรื่องถึงพัฒนากรพิจารณา

5. เปิดบัญชีธนาคารออมสิน

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

1. ที่ตั้งเลขที่ 2 หมู่ 2 ต. โค้งยาง อ. สูงเนิน จ. นครราชสีมา
2. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน
 - 2.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
 - 2.2 เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีถือหุ้น การฝากเงินสัจจะและการรับฝาก
 - 2.3 เพื่อให้บริการแก่สมาชิก
 - 2.4 เพื่อพัฒนาจิตใจของสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม
 - 2.5 เพื่อเสริมสร้างขบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้าน โดยการเรียนรู้การสร้างและพัฒนาความริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ ส่งเสริมเศรษฐกิจพึ่งพาในหมู่บ้าน
3. แหล่งที่มาของกองทุน
 - 3.1 เงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้
 - 3.2 เงินกู้ยืม
 - 3.3 ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดจากกองทุน
 - 3.4 ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
 - 3.5 เงินฝากสัจจะและเงินรับฝาก
 - 3.6 เงินค่าหุ้น
 - 3.7 เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
 - 3.8 เงินหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ที่หุ้นได้รับโดยมีเงื่อนไขผูกพัน
4. คุณสมบัติของสมาชิก
 - 4.1 เป็นผู้อาศัยอยู่ในหมู่บ้านชื่อในทะเบียนระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือนก่อนการจัดตั้งกองทุน
 - 4.2 เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน
 - 4.3 เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
 - 4.4 มีเงินฝากสัจจะและถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้น
 - 4.5 มีความประพฤติเรียบร้อย อยู่ในศีลธรรมอันดีงาม
 - 4.6 เป็นผู้อดทนเสียสละแก่ประโยชน์กองทุนหมู่บ้าน

5. การเข้าเป็นสมาชิก

5.1 แข็งความประสงค์การเป็นสมาชิกที่คณะกรรมการ

5.2 สมัครเป็นสมาชิกในลักษณะกลุ่มบุคคล องค์กรเอกชนแล้วแต่ความสมัครของ

สมาชิก

6. การฟื้นฟูสภาพการเป็นสมาชิก

6.1 คาย

6.2 ลาออก และได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน

6.3 วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน ไร้ความสามารถ

6.4 ที่ประชุมใหญ่ สมาชิกมีมติให้ออกเสียงสองในสามของที่ประชุม

6.5 นำวัตถุประสงค์อื่นไปใช้ผิดวัตถุประสงค์

6.6 จงใช้ฝ่าฝืนระเบียบกองทุน ไม่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือกับกองทุน

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืม เงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจะต้องจัดทำโครงการเพื่อขอกู้เงินโดยระบุวัตถุประสงค์ในการ กู้ยืมเงินอย่างชัดเจน
2. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งไม่เกินสองหมื่นบาท แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้ต้องไม่เกินห้าหมื่นบาท
3. ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมด หรือบางส่วนให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว
4. ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอน ตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก
5. การกำหนดระยะคืนเงินกู้ ระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่ทำสัญญา
6. ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงินให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามที่ได้ทำสัญญาไว้กับกองทุน (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักงานเลขานุการนายกรัฐมนตรี้, 2544)

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินของซิฟพีโมเดล

รูปแบบของการประเมินของ CIPP Model เป็นกระบวนการวิเคราะห์เพื่อให้มา ได้ซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในการเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่แบบการประเมินความ ก้าวหน้าเพื่อบ่งชี้จุดเด่น จุดด้อยของการเพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรมแผนการประชมุได้ทัน ท่วงทีและมีการประเมินรวมสรุปลงโครงการประชมุสิ้นสุดแล้วเพื่อบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ ประชมุแบบจำลองที่เหมาะสม ที่จะใช้เป็นกรอบความคิดในการประเมินได้เป็นอย่างดีซึ่งนับว่า การรับข่าวสารแบบสะสม ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมากทั้งยังเป็นแบบจำลองที่ เข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติ จึงเป็นที่นิยมกว้างขวาง

แบบจำลองจะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์จะเน้นความสัมพันธ์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการ
2. ประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับ โครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ Process Evaluation เป็นการตัดสินใจในด้านการ ประยุกต์ใช้เพื่อควบคุมการดำเนินงานของโครงการ
4. การดูประเมินผลผลิต Product Evaluation เป็นการช่วยในการตัดสินใจ และดูผลสำเร็จของโครงการ

การประเมินสภาวะแวดล้อมและการประเมินผลผลิตจะประเมินสิ่งที่มีอยู่ว่าบรรลุผลเป็ หมายไคอย่างมีระบบ โดยที่การประเมินสภาวะแวดล้อมจะพิจารณาระบบโดยส่วนรวมการ ประเมินผลผลิตพิจารณาความพยายามเปลี่ยนแปลงในระบบดังนั้นการประเมินสภาวะแวดล้อมจึง แสดงถึงที่จำเพาะในรูปในการประเมินผลผลิตนำไปใช้ภายหลัง

การประเมินปัจจัยและประเมินผลผลิตสามารถที่จะแยกให้เห็นได้ง่ายสำหรับการประเมิน ปัจจัยที่เกิดขึ้นก่อนการดำเนินการเปลี่ยนแปลงโครงการและประเมินผลผลิตจะเกิดขึ้นในระหว่าง และหลังโครงการ ในขณะที่การประเมินสภาวะแวดล้อมกำหนดถึงจำเพาะสำหรับประเมินผล ผลิตการประเมินปัจจัยแสดงถึงสิ่งจะเพาะสำหรับการประเมินกระบวนการ

การตัดสินใจโดยใช้การประเมินปัจจัยเป็นพื้นฐาน โดยเฉพาะสำหรับการวางแผนการ ประเมินผลผลิต ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการประเมินปัจจัย คือ การประเมินความเหมาะสมของ กระบวนการที่เลือกและแผนการประเมินผลผลิตซึ่งสามารถประยุกต์เข้าเป็นส่วนหนึ่งของระเบียบ ปฏิบัติได้

การประเมินผลผลิตจะสืบสาวที่มีอยู่ว่า ได้บรรลุวัตถุประสงค์ไปแล้วหรือกำลังจะบรรลุ แต่การประเมินกระบวนการจะประเมินสิ่งที่มีอยู่ว่าระเบียบการนั้นได้รับการกระทำไปตามที่ตั้งใจไว้หรือไม่การประเมินทั้ง 2 ชนิดจะให้ข้อมูลย้อนกลับสำหรับการควบคุมและการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงระเบียบการปฏิบัติไปตามจริงนั้นตรงหรือไม่กับที่วางแผนเอาไว้ และการประเมินผลผลิตช่วยให้ตกลงใจได้ว่าวัตถุประสงค์นั้นบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว

วัฏจักรรอบนอกแทนกลไกการประเมินสภาพแวดล้อมที่จะจัดเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทั้ง Congruence และ Contingency กลไกนี้จะวิเคราะห์รวบรวมการนำเสนอสารนิเทศสำหรับระบบช่วยกำหนดวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินสภาวะแวดล้อมจะชี้ให้เห็นข้อบกพร่องหรือความไม่เหมาะสมบางช่วงที่จะต้องแก้ไข ก็จะเป็นเหตุในการตัดสินใจที่จะเลือกการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสม

1. Homeostatic Change จะขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยในส่วนที่บุคคลากรในการวางแผนงานเองมีความเข้าใจในสารนิเทศที่ตรงประเด็นในระดับสูง
2. Incremental Change จะขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยโดยมีความเข้าใจในสารนิเทศที่ตรงประเด็นในตอนแรกในระดับต่ำ
3. Neomobilistic Change จะขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากโดยมีความเข้าใจสารนิเทศที่ตรงประเด็นในตอนแรกในระดับต่ำ

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นกิจกรรมหลักในการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาดรวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลการพัฒนาชุมชนที่ใช้วิจัยเป็นเครื่องมือ

8.1 วัตถุประสงค์

1. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน
2. เพื่อสร้างรายได้ สร้างโอกาสสำหรับบัณฑิตว่างงานโดยเฉพาะบัณฑิตในหมู่บ้านชนบท
3. เพื่อสร้างศักยภาพและยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้มีทักษะในการบริหารจัดการซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง
4. เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองรวมทั้งข้อมูลหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ

8.2 เป้าหมายเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. ให้บัณฑิต ได้ยกระดับฐานะการศึกษาและมีศักยภาพด้านการบริหาร โครงการ
2. มีรายงานผลความก้าวหน้า นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่องและรายงานผลการวิจัยกองทุน

8.3 บทบาทหน้าที่ของนักศึกษา

1. ศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมิน โครงการ
2. ประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. ส่งเสริมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 1 กองทุนให้มีประสิทธิภาพ
(มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2545)

9. ผลการประเมินที่เกี่ยวข้อง

9.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

ศ.ดร. นิพนธ์ คันธเมธี และคณะ ได้ให้ความหมายของ การมีส่วนร่วมในหนังสือชุด การเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาการวิจัยชุมชน หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ { ศ.ดร.เจดีย์ บุรีศักดิ์ (บรรณาธิการ) 2545 : 113-114} ดังนี้

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันของกลุ่มบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกขั้นตอนของโครงการพัฒนาชนบท การมีส่วนร่วมต้องเป็นไปในรูปที่ผู้รับการพัฒนา เข้ามามีส่วนกระทำให้เกิดการพัฒนา มิใช่เป็นผู้รับการพัฒนาตลอดไป ทั้งนี้เป็นการพัฒนาที่แท้จริง และถาวร การส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา นักพัฒนาต้องอยู่บนรากฐานอันมั่นคงแห่งความศรัทธาในตัวคนว่า เป็นทรัพยากรที่มีความหมายและสำคัญที่สุด การพัฒนาทั้งหลายจะไม่ใช่เป็นผล ถ้ามองข้ามการส่งเสริมให้บุคคลมีทัศนคติที่ถูกทางและมีขีดความสามารถ

สามารถสูงขึ้น และการเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนา การมีส่วนร่วมของประชาชน ไม่ใช่ความหมายเพียงการดึงประชาชนเข้ามาทำกิจกรรมตามที่ผู้นำท้องถิ่นคิดหรือจัดทำขึ้น เพราะแท้จริงแล้วในหมู่บ้านหรือชุมชนต่างๆ มีกิจกรรมและวิถีดำเนินงานของคนอยู่แล้ว ประชาชนมีศักยภาพที่จะพัฒนาหมู่บ้านของตนได้ การที่ประชาชนมีส่วนในการตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่นอันเป็นกระบวนการขั้นตอนของการวางแผนในการพัฒนาท้องถิ่นที่เป็นที่อยู่อาศัยในการดำรงชีวิตของตน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาย่อมก่อให้เกิดการพึ่งพาตนเองเป็นการสะท้อนถึงความจริงใจของรัฐที่มีต่อการสนับสนุนให้ประชาชนมีเสรีภาพในการตัดสินใจ ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นเสมือนเวทีในการเรียนรู้ที่มีประโยชน์อย่างมาก

9.2 ความเข้มแข็งของชุมชน

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ 2543 : 80-87 ได้ให้ความหมายของความเข้มแข็งของชุมชนในหนังสือชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาการวิจัยชุมชน หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ {ศ.ดร.เจดีย์ บุรีภักดิ์ (บรรณาธิการ) 2545 : 74-77} ดังนี้

ชุมชนเข้มแข็ง คือ ชุมชนที่มีศักยภาพมีความรักความสามัคคี จงรักภักดี ชุมชนทุกคนใฝ่เรียนรู้ มุ่งพัฒนาตนเองให้มีพลังความคิดพลังสติปัญญา เพื่อการพึ่งพาตนเองในทุกด้าน รู้จักวางแผนจัดการทรัพยากร แก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเองทุกคนมุ่งหวังประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ชุมชนมีเสถียรภาพ มีสันติสุข และมีคุณธรรมนำชีวิต

ปัจจัยที่ช่วยสร้างความเข้มแข็งของชุมชนคือ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของชาวบ้าน และความศรัทธาในทางศาสนา การศึกษาหาความรู้ทั้งในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ในการส่งเสริมพลังชุมชนต้องส่งเสริมการรวมตัวโดยใช้คุณธรรมหรือคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ การปฏิรูปการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติจริง เพื่อใช้ชีวิต เศรษฐกิจ จิตใจ สังคม และวัฒนธรรม และศีลธรรม บูรณาการไปสู่ความเจริญอย่างแท้จริงและยั่งยืน

ลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง มี 4 ประการ คือ

- 1) เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ทุกคนในชุมชนร่วมเรียนรู้ ชุมชนนั้นจะรู้ทันข่าวทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมทั้งการเพิ่มพูนความรู้
- 2) เป็นชุมชนที่รู้จักจัดการตัวเอง (Community Management) ด้วยกิจกรรมสำคัญ 4 ประการ คือ การวางแผน การจัดกระบวนการของตนเอง การลงมือปฏิบัติตามแผน การประเมิน
- 3) เป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ (Spirituality) อาจแสดงถึงความภักดีต่อชุมชน ความรู้สึกเป็นเจ้าของ ห่วงแทน มีสิ่งยึดเหนี่ยวร่วมกัน

4) เป็นชุมชนที่มีสันติภาพ (Peaceful) คนมีคุณภาพและคุณธรรม สงบสุข
จิตใจเยือกเย็น

9.3 เครื่องข่ายองค์กรการเรียนรู้

(โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรเครือข่ายชุมชนเพื่อขับเคลื่อนกองทุนหมู่บ้าน
และชุมชนเมือง (ครั้งที่ 2) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามแยกแสง 2545 : 3-5) กล่าวว่า

เครือข่าย คือ กลุ่มของคนหรือองค์กรที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน
หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดรูปหรือจัดระเบียบโครงสร้างที่คน หรือองค์กรสมาชิกยังคงมี
ความเป็นอิสระ

ในความหมายนี้ ประเด็นสำคัญคือ ความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่ายต้องเป็นไป
โดยสมัครใจกิจกรรมที่ทำในเครือข่ายต้องมีลักษณะทำเทียมหรือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน และการ
เป็นสมาชิกเครือข่ายไม่มีผลกระทบต่อความเป็นอิสระหรือความเป็นตัวของตัวเองของคน หรือองค์
กรนั้นๆ

การสร้างเครือข่าย หมายถึง การทำให้มีการติดต่อและการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยน
ข้อมูลข่าวสารและการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ การสร้างเครือข่ายเป็นการสนับสนุน
และอำนวยความสะดวกให้สมาชิกในเครือข่ายมีความสัมพันธ์กันฉันท์เพื่อนที่ต่างก็มีความเป็น
อิสระมากกว่า สร้างการคบค้าสมาคมแบบพึ่งพิง นอกจากนี้การสร้างเครือข่ายต้องมีใช้การสร้าง
ระบบการติดต่อเผยแพร่ข่าวสารแบบทางเดียว เช่น การถ่ายทอดข่าวสารทางสื่อมวลชน การส่ง
นิตยสาร จดหมายข่าวให้สมาชิกเหล่านี้ไม่ใช่เครือข่าย เครื่องมือของการสื่อสาร อาจนำมาใช้ในการ
สื่อสาร แต่การใช้เครื่องมือเหล่านี้เพียงอย่างเดียวไม่สามารถเรียกได้ว่าเป็นการสร้างเครือข่าย แต่จะ
ต้องมีการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน

การศึกษาการเรียนรู้ของชุมชนและองค์กร คือกลไกและกระบวนการสำคัญที่จะทำให้เกิด
เกิดการพัฒาที่เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ มีประสิทธิภาพตลอดจนมีการปรับปรุงพัฒนา
อย่างต่อเนื่อง องค์กรชุมชนเป็นองค์กรที่เกิดจากการรวมกลุ่มของชาวบ้านในชุมชนนั้นๆ เพื่อรวม
กันแก้ปัญหาของชุมชน องค์กรที่ชาวบ้านรวมตัวกันเป็นเครือข่ายในหมู่บ้านเป็นแบบไม่เป็นทาง
การ มักมีชื่อเรียกเป็นกลุ่ม ที่ชาวบ้านรวมตัวกันทำกิจกรรมพัฒนาต่างๆ คือ กลุ่มทำดอกไม้จันทน์
พวงหรีด กลุ่มนี้มักมีกฎระเบียบไม่มากนัก และไม่ขึ้นต่อทางราชการหรือเอกชน แต่จะขึ้นอยู่กับ
ความสมัครใจและการกำหนดกฎเกณฑ์ขึ้นมาเอง จึงค่อนข้างมีอิสระและมักจัดรูปแบบโครงสร้าง
องค์กรตามเนื้อหาของงาน หรือกิจกรรมที่ดำเนินงาน

การส่งเสริมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทำให้การดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน

บ้านและชุมชนเกิดความเข้มแข็ง โดยมีกลุ่มองค์กรเพิ่มขึ้น มีเครือข่ายการเรียนรู้ สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

9.4 ประชาคม

(โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรเครือข่ายชุมชนเพื่อขับเคลื่อนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (ครั้งที่ 2) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอขามสะแกแสง 2545 : 11) กล่าวว่า

ประชาคม หมายถึง การรวมตัวกันของกลุ่มคนเพื่อมาทำงานร่วมกัน ตั้งแต่ร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมทำกิจกรรม ร่วมทำประโยชน์ ร่วมติดตามตรวจสอบ เพื่อให้บรรลุผลตามที่ประชาคมได้ตั้งเป้าหมายไว้

การจัดเวทีประชาคมเป็นเทคนิคและวิธีการสร้างการมีส่วนร่วมเวทีประชาคม มีความหมายคือ พื้นที่สาธารณะ : Public Space หรือ สถานที่ที่ผู้คนสามารถพบปะรวมตัวกันเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยน ถกแถลง ข้อมูล ความคิดเห็น คุณค่า อุดมการณ์ ปัญหา วางแผน ทำงาน ร่วมกัน เพื่อประโยชน์สาธารณะหรือชุมชนอาจเป็นเวทีการประชุมที่มีรูปแบบเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ เช่น การสนทนาแลกเปลี่ยนที่ศาลาวิถหรือพบปะกันเป็นครั้งคราวก็ได้ การพูดคุยในเวทีประชาคม เป็นบรรยากาศร่วมมือมิตรภาพ และสัมพันธ์ภาพ ทำเอื้อกันเกิดความกลมกลืนสมานฉันท์ (Hermory)

บทบาทผู้เข้าร่วมเวทีประชาคม

- (1) ช่วยค้นหาข้อมูล ให้ข้อมูล ประสพการณ์ ความคิด
- (2) ร่วมกันวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ประมวลความคิด รวบรวม สรุป
- (3) ร่วมรับผิดชอบการจัดการแลกเปลี่ยนในเวทีให้เป็นไปตามกำหนด
- (4) ค้นหาความคิดร่วมของกลุ่ม
- (5) ช่วยกันกำหนดกิจกรรมที่เป็นความคิดเห็นร่วมมอบหมายภารกิจ นำไปสู่การปฏิบัติ

เวทีประชาคมมีประโยชน์ ดังนี้

- (1) เป็นเวทีที่ทำให้ชาวบ้านมีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน ใช้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้คนในชุมชนมีความรู้ที่กว้างขวาง และหันต่อเหตุการณ์เพิ่มขึ้น
- (2) เป็นเวทีที่ทำให้ชาวบ้านได้แลกเปลี่ยนสภาพปัญหา จุดอ่อน จุดแข็งของโครงการหรือกิจกรรมของชุมชน ให้เกิดการวางแผนการแก้ไขปัญหาได้ และสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองของชุมชน
- (3) ระดมทรัพยากรและความร่วมมือจากองค์กรต่าง ๆ ทั้งในชุมชน และองค์กร

กร

ภายนอกชุมชน เพื่อนำไปสู่การบริหารการพัฒนาที่กำหนดโดยชุมชน

(4) เผยแพร่ความคิดเห็นและข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาต่างๆ เพื่อให้ความรู้แก่แก่ประชาชน

(5) เป็นเวทีหรือกลไกของการประสานการวางแผนและบริหารจัดการพัฒนาร่วมกับองค์กร เพื่อตอบสนองปัญหาและความต้องการของประชาชนภายใต้หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน

(6) ติดตามและประเมินผลการพัฒนาชุมชน

9.5 การพัฒนาที่ยั่งยืน

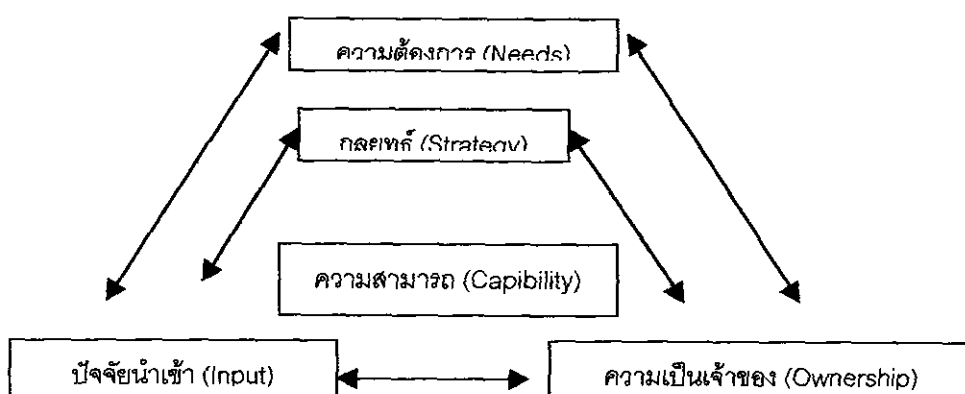
หนังสือชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาการวิจัยชุมชน หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ {ศ.ดร.เจดีย์ บุรีภักดิ์ (บรรณาธิการ) 2545 : 74-77} กล่าวว่า

การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) หมายถึง การพัฒนาที่ตรงกับความต้องการ ความจำเป็นในปัจจุบันและสามารถรองรับความต้องการและหรือความต้องการในอนาคตได้ด้วย นอกจากนี้จะต้องครอบคลุมมาตรการ การรักษามรดกทางทรัพยากร ปกป้องสิ่งแวดล้อมทั้งในระบบนิเวศน์วิทยา ที่สามารถรองรับการดำเนินชีวิตต่อไป ทั้งนี้ต้องครอบคลุมไปถึงระบบเศรษฐกิจแบบยั่งยืน ซึ่งเป็นเศรษฐกิจ ที่มุ่งรักษาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติด้วยการปรับตัว ยกระดับความรู้ ปรับปรุงองค์กร ปรับประสิทธิภาพทางเทคนิคและหาวิธีปัญญา

การพัฒนาที่ยั่งยืน

- (1) ความอยู่อย่างยืนยาว (Perpetuity)
- (2) ความเหมาะสม (Optimization)
- (3) การจัดการ (Management)
- (4) การพัฒนาที่ยั่งยืน (Boundary)

แผนภาพที่ 2 รูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืน

9.6 ธุรกิจชุมชน

ปารีชาติ วลัยเสถียรและคณะได้ให้ความหมายของธุรกิจชุมชนในหนังสือการจัดการธุรกิจชุมชน หลักสูตรหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ {รศ.ดร. พะยอม วงศ์สารศรี (บรรณาธิการ) 2545 : 10-15} กล่าวว่า

ธุรกิจชุมชน คือ กิจกรรมที่บุคคลหรือองค์กรในชุมชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจกรรม หรือช่วยดำเนินงานบางส่วนหรือทั้งหมด โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ มีการเรียนรู้ และการจัดการร่วมกันเพื่อดำเนินการในกิจกรรมการผลิต การแปรรูป การค้าและการบริการ ที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนได้อย่างสอดคล้องกับสังคมวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชน อันนำไปสู่ความเป็นอยู่ชีวิตที่ดี และการพัฒนาที่ยั่งยืน

ลักษณะของธุรกิจของชุมชน โดยทั่วไปมีลักษณะ ดังนี้

- (1) เป็นธุรกิจขนาดเล็ก ที่มีความคล่องตัวในการบริหาร
- (2) รายได้จากยอดขายในระยะเริ่มต้นไม่มากนัก
- (3) ต้นทุนในการดำเนินกิจกรรมต่ำ
- (4) การติดต่อ และการให้บริการกับลูกค้าเป็นไปอย่างใกล้ชิด
- (5) การเริ่มต้นธุรกิจทำได้ง่าย

ธุรกิจชุมชนก็เหมือนกับธุรกิจทั่วไป ที่มีการจัดแบ่งธุรกิจออกเป็นประเภทตามการประกอบการ 4 ประเภท คือ ธุรกิจการผลิต ธุรกิจค้าปลีก ธุรกิจค้าส่ง และธุรกิจบริการ

ธุรกิจชุมชน มีความสำคัญและมีส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม แต่บทบาทของธุรกิจชุมชนในการพัฒนาจะแตกต่างกันไปตามประเภทของธุรกิจนั้นๆ ธุรกิจชุมชนมีความสำคัญหลายประการ ดังนี้

- (1) เปิดโอกาสให้มีการประกอบการ
- (2) ก่อให้เกิดการว่างงาน
- (3) ส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรม
- (4) สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน
- (5) แก้ปัญหาสังคมที่เป็นภัยคุกคามประเทศชาติ

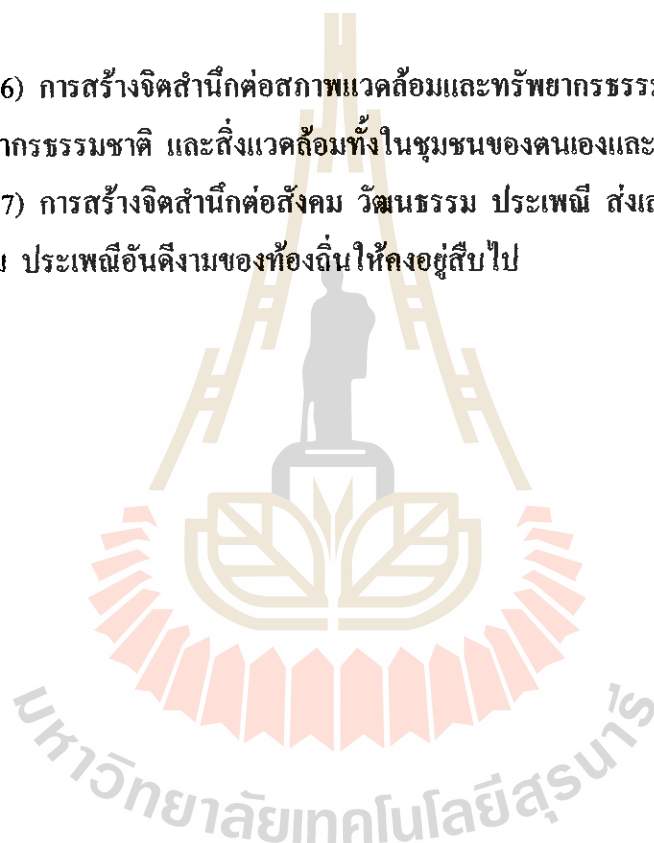
การสร้างจิตสำนึกการจัดการธุรกิจชุมชน ต้องสร้างจิตสำนึกที่ดีด้านต่างๆ ดังนี้

(1) การสร้างจิตสำนึกต่อลูกค้าหรือผู้บริโภคให้มีความสำคัญกับลูกค้าทุกระดับและให้ระลึกเสมอว่า "ลูกค้าคือผู้นำมาซึ่งความมั่งคั่ง เติบโตและยั่งยืนของธุรกิจชุมชน"

(2) การสร้างจิตสำนึกต่อสมาชิกและชุมชน เสริมสร้างความสามัคคีภายในกลุ่ม

ให้มีความเหนียวแน่น โดยให้คงความเป็นกลุ่มของธุรกิจชุมชน

- (3) การสร้างจิตสำนึกต่อผู้สนับสนุนปัจจัยการผลิต หรือเครือข่ายธุรกิจชุมชน สนับสนุนให้มีการผลิตวัตถุดิบ หรือปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพ
- (4) การสร้างจิตสำนึกต่อสถาบันหรือหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน น้อมรับความช่วยเหลือจากสถาบันหรือหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน
- (5) การสร้างจิตสำนึกต่อช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า ที่ผลิตจากธุรกิจชุมชน ผ่านช่องทางตรง(ตัวแทนคนกลาง Agent Middlemen) และโคยทางอ้อม (พ่อค้าคนกลาง Merchant Middlemen)
- (6) การสร้างจิตสำนึกต่อสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ สร้างจิตสำนึก โดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทั้งในชุมชนของตนเองและชุมชนอื่น
- (7) การสร้างจิตสำนึกต่อสังคม วัฒนธรรม ประเพณี ส่งเสริม สนับสนุนและเผยแพร่วัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเฉพาะหมู่บ้านขอนแก่นสะคือ หมู่ที่ 2 ตำบลโคกยาง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบความเป็นจริง 4 ประการ ดังระบุไว้ในวัตถุประสงค์ในบทที่ 1 เพราะฉะนั้นในบทที่ 3 จึงมีการ 6 ด้านดังนี้

1. วิธีการประเมิน โครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน โครงการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการประเมินโครงการ

1.1 รูปแบบการประเมิน

- 1) การประเมินครั้งนี้ผู้ทำสารนิพนธ์อาศัยหลักการพื้นฐานของการประเมินเป็นการประเมินตามรายงานสภาพจริง หรือ เรียกว่า “Authentic Evaluation”
- 2) การตัดสินใจคุณค่า ความเด่น ความด้อย ไม่ใช่เป้าหมายสำคัญของการประเมิน แต่อาจทำในเชิงชี้แนะสำหรับตัวบ่งชี้บางตัวเท่านั้น
- 3) การกำหนดเกณฑ์สำหรับการตัดสินใจค่าของตัวบ่งชี้จะไม่กระทำไว้ล่วงหน้า แต่จะทำการเก็บข้อมูลก่อนสำหรับตัวบ่งชี้ทุกตัว แล้วจึงค่อยพิจารณาว่าควรกำหนดเกณฑ์ ตัดสินค่าสำหรับตัวบ่งชี้ใดบ้างแล้วจึงค่อยพิจารณาตัดสินตามเกณฑ์นั้น ส่วนตัวบ่งชี้ที่ไม่มีการกำหนดเกณฑ์ก็เสนอผล โดยไม่มีการตัดสินใจ แต่เป็นการรายงานผลข้อมูลตามสภาพจริง
- 4) รูปแบบการประเมินเป็นการประเมินซึ่งตรงกับ ซิปป์โมเดล (CIPP Model : Context – Input – Process –Product) แบบจำลองซิปป์โมเดล ระบุว่า จะประเมินในด้านต่าง ๆ ซึ่งตรงตามแผนภูมิเชิงระบบที่ได้แสดงไว้ในบทที่ 1 ของสารนิพนธ์นี้

4.1 การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของชุมชนหมู่บ้านขณะคือ คำว่า “บริบท” หมายถึง สภาพแวดล้อม ซึ่งอยู่รอบ ๆ หน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านขณะคือ

4.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าทั้งหมดของหน่วยระบบการบริหารจัดการและหน่วยระบบกิจกรรมของผู้กู้ เช่น นโยบายของรัฐบาล และ คณะกรรมการหมู่บ้าน

4.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินการบวนการของทั้งสองหน่วยระบบ คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และ หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย

4.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

หมู่บ้านขณะคือ หมู่ที่ 2 ตำบลไค้ซ่าง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาครัวเรือน 58 ครอบครั้ว มีบ้าน 58 หลังคาเรือนมีประชากรทั้งหมด 251 คน ชาย 129 คน หญิง 122 คน โดยแบ่งตามวัยได้ดังนี้

ประชากรวัย	1 - 3 ปีเต็ม	จำนวน	-	คน
	3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	จำนวน	12	คน
	6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	จำนวน	10	คน
	12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	จำนวน	38	คน
	15 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	จำนวน	11	คน
	18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	จำนวน	123	คน
	50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	จำนวน	14	คน
	60 ปี 1 วันขึ้นไป	จำนวน	43	คน

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ในการกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านขอเสนอผู้ทำสารนิพนธ์ได้กำหนดตัวชี้วัดตามกรอบแนวคิดทฤษฎีเชิงระบบหรือตามกรอบการประเมินแบบซิปปโมเดล (CIPP Model) ประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

3.1 หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

- ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)
- ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)
- ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)
- ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator)

3.2 หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

- ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)
- ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)
- ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)
- ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator)

ตัวชี้วัดบริบทหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

1. บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ,ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น บ่งชี้อื่น ๆ ในแบบรายงาน บร.1

ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ หรือ ตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1.1 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
- 1.2 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
- 1.3 สภาพเศรษกิจและการเป็นหนี้สินของประชาชน
- 1.4 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่น บางคนเรียกว่า ความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท
- 1.5 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าต่างประเทศ

2. บริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านห้วยตะคร้อ สภาพป่าและหนองน้ำ สภาพที่ดินทำกินของชาวบ้าน / ชุมชนและตัวบ่งชี้อื่น ๆ ในแบบรายงาน บร.1

ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น หรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบไปด้วย ตัวแปรตาม บร.1 ดังต่อไปนี้

- 2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านขอนแก่น
- 2.2 สภาพปัจจุบัน
- 2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้านขอนแก่น
- 2.4 ด้านวัดและประเพณี
- 2.5 ด้านโรงเรียนและการศึกษา
- 2.6 ด้านสุขภาพอนามัย
- 2.7 ผู้นำชุมชน

ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

1. หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
2. หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ดังนั้นในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านจึงเป็นไปตามกรอบแนวคิดแบบ ซิปป์โมเดล ซึ่งได้รายการตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้
 - 2.1 นโยบายของรัฐบาล
 - 2.2 เงิน 1 ล้านบาท
 - 2.3 คณะกรรมการกองทุน
 - 2.4 เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
 - 2.5 ผู้สมัครขอกู้
3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้
 - 3.1 การคัดเลือกผู้กู้
 - 3.2 การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
 - 3.3 การรับชำระหนี้
 - 3.4 การทำบัญชี

3.4 การทำบัญชี

3.5 การช่วยหาตลาด

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ ตัวแปร

4.1.1 จำนวนผู้กู้

4.1.2 ยอดเงินให้กู้

4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

4.2.1 จำนวนผู้ที่กู้ได้

4.2.2 จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน

4.2.3 การขยายกิจการของผู้กู้

4.2.4 การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น

4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

4.3.1 กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง

4.3.2 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้

4.3.3 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด

4.3.4 ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้

1.1 เงินที่กู้มาได้

1.2 เงินอื่น ๆ

1.3 สถานที่ และ วัตถุประสงค์

1.4 เทคนิควิธีทำงาน

1.5 กำลังทำงาน

2. ตัวชี้วัดของกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

2.1 การทำกิจการถูกวิธี

2.2 หาตลาดที่ดี

2.3 การหาวัตถุประสงค์ที่ดี

2.4 การทำบัญชี

2.5 การวิเคราะห์ประเมิน

3. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

3.1 ผลโดยตรง (Immediate Result)

1. รายได้เป็นเงิน
2. ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ

3.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

1. ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
2. ผู้กู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่คิดค้นอันเนื่องมาจากการ ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

3.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

1. ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง
2. ผู้กู้มีศักยภาพและความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
3. การกลับคืนถิ่นของประชาชน

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจุบันำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายต้องคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้นเงินที่ผู้กู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจุบันำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ต้องประเมินทั้ง 2 ระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจุบันำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบผลสำเร็จด้วย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบรายงานต่าง ๆ (บร.) และแบบเก็บข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อใช้ในการสังเกตและการสัมภาษณ์ มีดังนี้

- 1) แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
- 2) แบบรายงาน บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
- 3) แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 4) แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
- 5) แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 6) แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 7) แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)
- 8) แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)
- 9) แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
- 10) แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
- 11) แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
- 12) แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

1) การสังเกตและบันทึก

การสังเกตและบันทึกเกี่ยวกับสภาพทั่วไปด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านขอนแก่นคือ หมู่ที่ 2 ตำบลโค้งยาง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ตลอดจนการสังเกตและบันทึกขณะร่วมกิจกรรม ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

2) การสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านขอนเสคือ หมู่ที่ 2 ตำบลโค้งยาง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา และตัวแทนกลุ่ม ตลอดจนรายบุคคลในหมู่บ้านโดยใช้แบบรายงานต่าง ๆ (ปร.)

3) การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน

4) การเจาะลึกกรณี จากสมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้จำนวน 6 รายมีวัตถุประสงค์การกู้แตกต่างกัน อาจใช้ข้อมูลจาก ปร11

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

- 6.1 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 6.2 การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสาร และข้อมูลที่มีการบันทึกไว้ (กระทรวงศึกษาธิการ,2545)

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

กระทรวงอุตสาหกรรม เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม ทวิพยากรณ์และพลังงาน ในช่วงปี 2544-2549 กระทรวงอุตสาหกรรม จึงได้จัดทำแนวนโยบายของกระทรวงฯ ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 นโยบายรัฐบาล และบทบาทภารกิจของกระทรวงฯ ไว้ดังนี้

1.1.1.1 มาตรการเร่งด่วนระยะสั้น

1. ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งรัดการจัดทำแผนปฏิบัติการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อให้แต่ละชุมชนได้นำภูมิปัญญาและศักยภาพของท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาสินค้าโดยกระทรวงอุตสาหกรรมจะร่วมสนับสนุนในด้านความรู้สมัยใหม่ เทคนิคการผลิต และการบริหารจัดการ รวมทั้งการทำตลาด เพื่อเชื่อมโยงสินค้าจากชุมชนสู่ตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศด้วยระบบร้านค้าเครือข่าย

2. ร่วมผลักดันการจัดตั้งธนาคารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กรวมทั้งแก้ไขปัญหาสภาพคล่องของภาคอุตสาหกรรมด้วยการปรับโครงสร้างการบริหารงานของบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม (บอช.) เน้นการเพิ่มเงินทุนหมุนเวียนพร้อมกับการลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ สนับสนุนการนำเครื่องจักรมาจดทะเบียนกรรมสิทธิ์เพื่อใช้เป็นหลักทรัพย์ในการเพิ่มทุน ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนับสนุนผู้ประกอบการเดิม เพิ่มโอกาสและทางเลือกด้านแหล่งเงินให้ผู้ประกอบการใหม่ อันจะช่วยสร้างและรักษาฐานการผลิต การจ้างงาน การสร้างรายได้ และการส่งออก

3. ให้ความช่วยเหลือเพื่อลดต้นทุนการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรม โดยจัดบริการปรึกษาแนะนำเพื่อปรับปรุงกระบวนการผลิต การบริหารจัดการ การลดต้นทุนพลังงาน การประหยัดพลังงานและการใช้พลังงานทดแทน

4. สนับสนุนการแก้ไขปัญหาสภาพคล่องของภาคอุตสาหกรรม ด้วยการส่งเสริมการจดทะเบียนกรรมสิทธิ์เครื่องจักรเพื่อให้สามารถใช้เป็นหลักทรัพย์ในการกู้ยืม ผลักดันความร่วมมือกับธนาคารพาณิชย์เพื่อสนับสนุนสินเชื่อแก่ SMEs เร่งปรับโครงสร้างการบริหาร เพิ่มสาขา และ

เพิ่มขีดความสามารถในการวิเคราะห์สินเชื่อ พร้อมทั้งลดอัตราดอกเบี้ยของบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม (บอย.)

5. เร่งรัดการปรับโครงสร้างภาษี เพื่อช่วยลดต้นทุนและข้อเสียเปรียบในการแข่งขันของอุตสาหกรรมไทย

6. ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยโรงงานและการมาตรฐานอุตสาหกรรมให้ทันสมัยเอื้อต่อการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรม

7. เร่งรัดการดำเนินงานเพื่อปรับ โครงสร้างอุตสาหกรรมทั้งด้านการผลิต การจัดการและการตลาด ให้บังเกิดผลอย่างแท้จริงและต่อเนื่อง

8. พัฒนาสมรรถนะบุคลากรและองค์การภาครัฐและเอกชนด้านเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยภาคอุตสาหกรรม และด้านระบบการจัดการตามมาตรฐานสากลเช่น ISO 9000, ISO 14000, ISO 18000 และ HACCP เป็นต้น เพื่อให้มีศักยภาพพร้อมรองรับการปรับตัวสู่เศรษฐกิจยุคใหม่ รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดผู้ประกอบการรายใหม่ๆ ในธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็ก สำหรับเศรษฐกิจใหม่ที่ใช้ความรู้เป็นฐาน

9. กำหนดมาตรการบรรเทาผลกระทบและเตรียมความพร้อมรับการเปิดเสรีทางการค้าทั้งจากข้อตกลง WTO AFTA และกลุ่มเศรษฐกิจอื่นๆ รวมทั้งส่งเสริมภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลด้านการค้า การลงทุน และการวิเคราะห์ผลกระทบตามข้อตกลงภายใต้กรอบข้อตกลงและความร่วมมือระหว่างประเทศ รวมทั้งส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลด้านการค้า การลงทุน และการวิเคราะห์ผลกระทบตามข้อตกลงภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ

1.1.1.2 มาตรการระยะยาว

1. ปรับปรุงโครงสร้างการผลิตในภาคอุตสาหกรรมและการส่งเสริมการลงทุน ให้สอดคล้องกับเป้าหมายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ โดยคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ ทักษะฝีมือ ภูมิปัญญาไทย ศักยภาพในการผลิตและการตลาด และการใช้วัตถุดิบภายในประเทศให้สอดคล้องกับการพึ่งพาจากต่างประเทศ

2. เสริมสร้างให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมพื้นฐาน และเชื่อมโยงอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่จะก่อให้เกิดผลต่อเนื่องต่อการปรับโครงสร้างการผลิตภาคอุตสาหกรรม ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องกับทรัพยากรธรรมชาติและอุตสาหกรรมพื้นฐานของประเทศ เพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้กับระบบเชื่อมโยงของอุตสาหกรรม

3. สร้างความแข็งแกร่งให้กับอุตสาหกรรมที่ประเทศไทยมีศักยภาพการพัฒนา และมีฐานความรู้ความชำนาญสูง โดยส่งเสริมให้ไทยเป็นแหล่งผลิตอาหารและแปรรูปสินค้าเกษตร อุตสาหกรรมที่มีคุณภาพของโลก

4. พัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็กให้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนา ภาคอุตสาหกรรมของประเทศ โดยให้การสนับสนุนและส่งเสริมความร่วมมือการวิจัยและพัฒนา ผลิตภัณฑ์และเทคโนโลยีระหว่างภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา รวมทั้งผลักดันให้เกิดเครือข่ายสารสนเทศเกี่ยวกับปัจจัยการผลิตและการตลาด และส่งเสริมให้ SMEs ดำเนินกิจกรรมการค้า พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

5. ส่งเสริมบทบาทของสถาบันการเงิน รวมถึงสนับสนุนการจัดตั้งและการดำเนินงานของกองทุนร่วมทุน ตลอดจนระบบการค้าประกันสินเชื่อ เพื่อพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็ก โดยจัดทำแผนพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็กให้เข้าถึงแหล่งสินเชื่อ และเพิ่มปริมาณสินเชื่อ SMEs รายย่อยตามความจำเป็น

6. สนับสนุนและกำหนดมาตรฐานเพิ่มมูลค่าเพิ่มสินค้าอุตสาหกรรม สนับสนุน การเพิ่มผลผลิตภาคอุตสาหกรรมเพื่อการแข่งขันและการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเพิ่มผลิตภาพการผลิต รวมภาคอุตสาหกรรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 2.5 ต่อปี รวมทั้งสร้างเครือข่ายและขบวนการเพื่อการ พัฒนาปัจจัยหลักที่เป็นเงื่อนไขของความสำเร็จในการเพิ่มผลผลิต เช่น พัฒนานวัตกรรม เพิ่มขีดความสามารถด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น

7. สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมในท้องถิ่น ชุมชน และภูมิภาค ให้เกิดธุรกิจ อุตสาหกรรมที่มีระบบการจัดการที่เข้มแข็ง และนำไปสู่การพัฒนาตามระบบบริหารคุณภาพที่ยั่งยืน โดยพัฒนากลุ่มอาชีพในท้องถิ่น ส่งเสริมการผลิตสินค้าไทย สร้างเครื่องหมายสินค้าท้องถิ่น รวมทั้ง สนับสนุนการจัดระบบพื้นที่อุตสาหกรรม ในรูปของนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ที่มีศักยภาพจะ พัฒนาเป็นพื้นที่เศรษฐกิจของประเทศ โดยส่งเสริมให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดตั้งนิคม อุตสาหกรรม และสนับสนุนให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมให้เข้าไปตั้งโรงงานอยู่ในนิคม อุตสาหกรรม

8. ส่งเสริมการรับช่วงและเชื่อมโยงการผลิต ระหว่างกิจการอุตสาหกรรมใน ลักษณะของกลุ่มอุตสาหกรรม เพื่อให้มีการสนับสนุนและถ่ายทอดเทคโนโลยีระหว่างกัน และ เชื่อมโยงธุรกิจชุมชนที่เข้มแข็งกับธุรกิจอุตสาหกรรม ตลอดจนจัดตั้งกลุ่มอุตสาหกรรมที่สามารถ แลกเปลี่ยนทรัพยากรระหว่างกันได้และเป็นพันธมิตรกัน (Industrial Cluster)

9. กำกับดูแลสถานประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมที่มีความเสี่ยงภัย และมีมลภาวะสูง

สนับสนุนให้ย้ายไปยังเขตประกอบการอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรม โดยลดค่าของเสียอันตรายจากอุตสาหกรรมให้ได้เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ตลอดจนส่งเสริมและผลักดันการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ โดยเน้นการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและเสริมสร้างความปลอดภัยในสถานประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรม เช่น ปรับปรุงมาตรฐานการจัดการมลพิษทางอากาศ ควบคุมคุณภาพอากาศให้สารมลพิษต่างๆ อยู่ในพิกัดมาตรฐาน บังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดกับกิจการที่เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษและส่งเสริมการผลิตที่สะอาด รวมทั้งให้องค์กรส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับดูแลสถานประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมผ่านระบบการจัดการที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ

10. พัฒนาระบบสารสนเทศสภาวะอุตสาหกรรม และกฎระเบียบมาตรการทางการค้าและการส่งออก ให้เชื่อมโยงกันอย่างทั่วถึงระหว่างส่วนกลางกับส่วนภูมิภาค รวมถึงองค์กรที่เป็นกลไกบริหารส่วนระดับท้องถิ่น เพื่อสร้างระบบข้อมูลเตือนภัยและเป็นข้อมูลเพื่อการปรับแก้ได้ทันสถานการณ์

11. เร่งรัดการจัดตั้งสถาบันอิสระ เพื่อทำหน้าที่สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมในแต่ละสาขา ได้แก่ สถาบันผลิตภัณฑ์ไม้และเครื่องเรือน สถาบันยาและเคมีภัณฑ์ สถาบันอุตสาหกรรมเซรามิกส์ และสถาบันอุตสาหกรรมพลาสติก

12. ส่งเสริมและขยายความร่วมมือ ด้านอุตสาหกรรมและการลงทุนกับต่างประเทศและประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาค เพื่อสร้างพันธมิตรทางการค้าและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมและจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ทั่วประเทศมีกระบวนการประเมินผลการพัฒนาพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

1.1.2 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

สภาพแวดล้อมของประเทศไทยในปัจจุบันพบว่า มีอากาศร้อนขึ้นเนื่องมาจากการตัดไม้ทำลายป่า และเมื่อฝนตกก็เกิดปัญหาน้ำท่วมอย่างเช่นจังหวัดสุโขทัยและอีกหลาย จังหวัด

1.1.3 สภาพความร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

สภาพความเดือนร้อนและการเป็นหนี้ของประชาชนในปัจจุบันพบว่าลดน้อยลงเพราะได้รับการช่วยเหลือจากทางรัฐบาลเช่น เกษตรกรก็มีรถพัดน้ำ หรือมีนโยบาย 30 บาท รักษาทุกโรค และกองทุนหมู่บ้านที่เข้าไปช่วยเหลือชาวบ้านได้อย่างทั่วถึง

1.1.4 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่น บางคนเรียกว่า ความล้มเหลวของท้องถิ่นชนบท

บรรยากาศความอ่อนแอในท้องถิ่น ในปัจจุบันลดน้อยลงเพราะแต่ละหมู่บ้านได้รับการพัฒนาในหลาย ๆ ด้าน เช่น การพัฒนาภูมิปัญญาชาวบ้าน การสร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิด การสร้างหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และอื่นๆ อีกทำให้ชาวบ้านที่ไปทำงานในเมืองหลวงกลับมาอยู่บ้านมากขึ้น

1.1.5 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าต่างประเทศ

ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าต่างประเทศในปัจจุบันประเทศไทยลดน้อยลง เพราะ มีการตั้งภาษีสินค้าเพิ่มขึ้นและมีการรณรงค์ใช้ของไทย ภูมิปัญญาชาวบ้าน และผลิตภัณฑ์ของใช้เองหรือออกจำหน่ายเป็นหนึ่งในตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นการสร้างงานและเงินให้กับคนในหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติศาสตร์หมู่บ้านขอนสะคือ หมู่ที่ 2 ตำบลไค้ยาง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีความเป็นมาประมาณ 150 - 200 ปี จากการอพยพของกลุ่มคนจากตัวอำเภอสูงเนิน จ. นครราชสีมา “ขอนสะคือ” เป็นชื่อคนไม้ชนิดหนึ่งที่มีอายุและความเป็นมายาวนานหรือราว 3-4 ชั่วโมงคน การตั้งถิ่นฐานเมื่อมีการอพยพของกลุ่มคนเข้ามาเพื่อหาแหล่งทำกินโดยการทำเกษตรกรรม ตั้งแต่ พ.ศ. 2380-2400 จากกลุ่มคนประมาณ 4-6 ครัวเรือนมีการขยายตัวของประชากร ปัจจุบันมีการขยายตัวของประชากรทั้งสิ้น 58 ครอบครัวย รวมประชากรทั้งสิ้น 251 คน แบ่งเป็นชาย 129 คน หญิง 122 คน และการขยายตัวของชุมชนจากอดีตมีการตั้งถิ่นฐานกันแบบชั่วคราวปัจจุบันมีการขยายตัวของชุมชนใหญ่ขึ้น มีการสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัยมีแหล่งน้ำไว้อุปโภคบริโภค มีสาธารณูปโภค เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ถนนเชื่อมติดต่อกันระหว่างหมู่บ้านสู่อำเภอ มีความสะดวกสบายในการสัญจร ๆ มีความเจริญในชุมชนประชากรมีการศึกษาสูงขึ้น ระบบนิเวศน์ของชุมชนมีระบบนิเวศน์ที่ค้ำฟ้าไม้อุดมสมบูรณ์มีแหล่งน้ำตามธรรมชาติ อาณาเขตติดต่อ ทางทิศเหนือมีพื้นที่ติดกับบ้านไค้ยาง ค. ไค้ยาง ทิศใต้ติดกับบ้านกุดจิก อ. สูงเนิน ทิศตะวันออกติดกับบ้านโป่งแดง อ. ขามทะเลสอ ทิศตะวันตกมีอาณาเขตติดกับบ้านไค้ยาง อ. สูงเนิน

สภาพที่ดิน ร้อยละ 90% ในหมู่บ้านมีสภาพพื้นดินเป็นดินร่วนปนดินเหนียวเหมาะกับการเพาะปลูกด้วยมีน้ำอุดมสมบูรณ์ตลอดทั้งปีซึ่งเกษตรกรในหมู่บ้านทำอาชีพเกษตรโดยการทำนา, ปลูกอ้อย, ปลูกข้าว, มะลิ เป็นต้น

แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน ในหมู่บ้านมีลำคลองที่มีน้ำไหลผ่านตลอดปีโดยต้นน้ำมาจากเขื่อนลำตะคอง อ. สีคิ้ว จ. นครราชสีมา ซึ่งชาวบ้านมีสายน้ำนี้เป็นสายน้ำที่หล่อเลี้ยงคนในหมู่บ้านทั้งการเกษตรและอุปโภคบริโภค

ระบบสาธารณูปโภค ในหมู่บ้านมีถนนคอนกรีต น้ำประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ สาธารณะ

1.2.2 ระบบสังคมและวัฒนธรรม

เครือญาติ ส่วนใหญ่แล้วชุมชนหมู่บ้านขอนแก่นคือเป็นชุมชนเครือญาติกันแท้จริงโดยสายเลือด เนื่องจากชาวบ้านจะเป็นพี่น้องมีการสมรสกันเองในหมู่บ้านทำให้มีความสมัครสมานปรองดองกันมีงานบุญกุศลชาวบ้านจะช่วยกันอย่างพร้อมเพรียงโดยไม่มีการแยกออกเป็นฝ่ายมีสิ่งใดที่ไม่เข้าใจก็จะทำความเข้าใจกันซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคม

1.2.3 เศรษฐกิจ

ด้านเศรษฐกิจโดยรวมของหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลางโดยส่วนใหญ่ร้อยละ 70 % ทำนา ทำไร่, ทำสวน, เลี้ยงสัตว์ มีฐานะปานกลาง ร้อยละ 30 % แบ่งเป็นผู้ใช้แรงงานและรับจ้างทั่วไป

1.2.4 วัฒนธรรมประเพณี

ในหมู่บ้านขอนแก่น หมู่ 2 เป็นหมู่บ้านที่แยกตัวออกมาตั้งหมู่บ้านใหม่จึงยังไม่มีวัด แต่ถ้าหากมีการทำบุญจะไปทำบุญที่หมู่บ้านใกล้เคียงกันคือหมู่ที่ 3 ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่แยกตัวจากหมู่ 2 มาส่วนงานประเพณีสงกรานต์ รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ ประเพณีเข้าพรรษา ตักบาตรเทโว เป็นต้น

1.2.5 การศึกษาและโรงเรียน

ในหมู่บ้านขอนแก่น หมู่ 2 ยังไม่มีโรงเรียนเนื่องจากเพิ่งแยกตัวออกมาตั้งหมู่บ้านใหม่ ส่วนทางด้านการศึกษาที่ชุมชนในหมู่บ้านจะส่งบุตรหลานไปเรียนที่ในตัวอำเภอสูงเนินและหมู่บ้านใกล้เคียงซึ่งอยู่ไม่ห่างจากหมู่บ้านมากนักแต่ถ้าการศึกษาในระดับอุดมศึกษาบางคนก็จะเข้าไปศึกษาหาความรู้ในตัวอำเภอหรือไม่ก็ตัวจังหวัดนครราชสีมา

1.2.6 สุขภาพอนามัย

สำหรับสุขภาพอนามัยของชาวบ้านในหมู่บ้านโดยทั่วไปส่วนใหญ่ สุขภาพดี เพราะมีโภชนาการที่ดี อากาศไม่เป็นพิษ มีน้ำประปาในหมู่บ้าน มีน้ำดื่มถูกสุขอนามัยไม่มีโรคติดต่อใด ๆ โดยส่วนรวมทางชาวบ้านมีสุขภาพอนามัยที่แข็งแรงแต่ถ้าหากจำเป็นต้องได้รับการรักษา ก็จะมีสถานีนอนามัยไค้ียงตั้งอยู่ห่างจากหมู่บ้านเพียง 2 กม. ซึ่งก็สามารถเพิ่มประสิทธิภาพของสุขภาพอนามัยของชาวบ้านได้

1.2.7 ผู้นำชุมชน

หมู่บ้านขอนแก่นสะตือ หมู่ 2 ต. โค้งยาง อ. สูงเนิน จ. นครราชสีมา มีผู้นำชุมชน คือ นายสละ เพชรเรืองประทีป เป็นผู้ใหญ่บ้านโดยการเลือกตั้ง มีสมาชิก อบต. 2 คน จากการเลือกตั้งตามระบบประชาธิปไตยที่โครงการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจากการสัมมนาและเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า ชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี โดยได้ผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นตัวจักรสำคัญในการดำเนินงานตามนโยบายของกองทุน ซึ่งสรุปได้ว่า ชาวบ้านส่วนรวมมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี

เงิน 1 ล้านบาท เป็นโครงการของรัฐบาลที่เข้ามาช่วยเหลือชาวบ้านโดยแท้จริงเพราะสมาชิกทุกคนในหมู่บ้านได้รับเงินจากกองทุนทุกคน และที่พิเศษก็คือ โดยปกติหมู่บ้านทั่วไปแล้วจะได้รับเงินช่วยเหลือจากกองทุนประมาณ 5,000 – 20,000 บาท แต่ในหมู่บ้านแห่งนี้ชาวบ้านบางคนได้รับเงินช่วยเหลือสูงถึงคนละ 50,000 บาท และได้รับทุกครัวเรือน ปัจจุบันยังคงมีเงินกองทุนเหลืออีก 10,000 บาท สืบเนื่องมาจากในหมู่บ้านแห่งนี้มีจำนวนครัวเรือนและประชากรน้อย เงินทุนจึงกระจายครอบคลุมทั้งหมด 100%

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จากการจัดตั้งกองทุนในหมู่บ้านที่ผ่านมา ผู้มีส่วนร่วมก็คือชาวบ้านขอนแก่นสะตือทุกคน ผู้ใหญ่บ้าน และ อบต. หมู่ 2 และจากผลการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนได้คณะกรรมการกองทุนจำนวน 12 คนและปัจจุบันลาออกไปแล้วจำนวน 5 คน จึงเหลือคณะกรรมการปฏิบัติงานจำนวน 5 คนดังนี้

1. นายคำ	สาสูงเนิน	ประธานกองทุน
2. นายถนอม	กลั่นกลาง	รองประธานกองทุน
3. นางเรืองรอง	แสนโฮม	เลขานุการกองทุน
4. นางพวง	ฉัตรสูงเนิน	เหรัญญิก
5. นายจ่านงค์	เอี่ยมสูงเนิน	กรรมการ
6. นางเอื้อง	คัมสูงเนิน	กรรมการ

7. นายสละ เพชรเรืองประทีป กรรมการ

จากการดำเนินงานของคณะกรรมการพบว่ายังมีการทำงานยังไม่โปร่งใส กล่าวคือ การปล่อยอนุมัติงานกู้ กรรมการ 3 รายกู้สูงได้ถึง 50,000 บาท เพื่อทำสวนมะติ และมีการเห็นแก่ญาติ ๆ มากกว่าส่วนร่วมเช่น ญาติคณะกรรมการ ได้คนละ 20,000 บาท

เงินที่ผู้กู้ชำระคืน ปัจจุบันยังไม่ถึงงวดชำระเงินเพราะกองทุนได้ปล่อยเงินกู้รอบแรกไปเมื่อเดือนตุลาคม จึงเหลือเวลาอีก 1 เดือนก็จะถึงเวลาชำระคืนเงินกู้ในรอบแรกซึ่งมีชาวบ้านอีกหลายรายที่รอเงินจากรอบแรก

ผู้สมัครขอู้ จำนวนผู้สมัครขอู้ในรอบแรกมีจำนวนน้อยมากและได้มีการรับสมัครเพิ่มจำนวนมากคือ 99 ราย

2.1.2 ผลกระบวนการของหน่วยระบบ A

กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า การสมัครสมาชิกกองทุน ในครั้งแรกมีผู้สมัครน้อยทำให้มีการเรียนสมัครรอบที่สองจึงได้ผู้สมัครเพิ่มเป็น 99 คน กล่าวคือ ชาวบ้านทุกคนมีสิทธิสมัครเป็นสมาชิก

การแนะนำวิธีทำธุรกิจ พบว่า ยังไม่มีการทำธุรกิจใหม่มีเพียงการขายถัก การเพิ่มเติมคือ การปลูกมะติ และมีการติดต่อซื้อขายกันโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง

การชำระหนี้ พบว่า ยังไม่มีชาวบ้านชำระหนี้เพราะยังไม่ถึงเวลาการชำระหนี้ คือ เดือนตุลาคม 2545 นี้

กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า กรรมการที่รับผิดชอบเป็นเหรียญยังไม่ค่อยมีความรู้ความเข้าใจเท่าที่ควร แต่ก็ได้ไปสอบถามหมู่บ้านที่จัดทำเรียบร้อยแล้ว

การช่วยหาตลาด พบว่า ยังไม่มีการหาตลาดเพิ่ม มีเพียงการขายดอกมะติที่ตลาด

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

2.1.3.1 ผลโดยตรง

จำนวนผู้กู้ พบว่า มีผู้สมัครขอู้ 99 ราย

ยอดเงินให้กู้ พบว่า มียอดให้กู้ทั้งหมด 30 ราย เป็นเงิน 990,000 บาท เหลืออยู่บัญชี 10,000 บาทเก็บไว้เป็นเงินฉุกเฉิน

2.1.3.2 ผลกระทบโดยตรง

จำนวนผู้ที่ได้ พบว่า มีผู้ที่สามารถกู้ได้ในรอบแรกเพียง 30 ราย และที่เหลืออีก 69 รายต้องรอในรอบสองคือเดือน ตุลาคม เพราะ ที่เหลือสมัครเพิ่มใหม่ทำให้เงินในรอบแรกถูกปล่อยไปหมดแล้ว

จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน ปัจจุบันกองทุนมีการเก็บเงินค่าออมเดือนละ 20 บาท แต่ก็ยังเก็บไม่ครบ ปัจจุบันมีเงินออมอยู่ 6,300 บาท

การขยายกิจการของผู้กู้ พบว่ามีเพียงกลุ่มผู้ปลูกมะลิจำนวน 3 รายที่มีการนำเงินกองทุนไปขยายกิจการเพิ่มเติม รายละ 50,000 บาท ที่เหลือยังไม่มีการขยายกิจการ

การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น พบว่า มีการเกิดกิจการใหม่ ๆ ของหมู่บ้าน คือ เปิดตู้ซ่อมรถ

2.1.3.3 ผลกระทบทางอ้อม

1. กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง

จุดเด่น คือ หมู่บ้านมีขนาดเล็กทำให้ติดต่อประสานงานได้ง่ายและชาวบ้านมีความสามัคคีกันดี

จุดด้อย คือ กรรมการยังไม่ค่อยมีความตั้งใจทำงานยังเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนร่วม

2. ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้

จุดเด่น คือ มีการเรียนรู้เรื่องการปลูกมะลิ เช่น มีการติดตั้งระบบน้ำหยดเพื่อช่วยในการรดน้ำมะลิ ติดต่อร้านค้าส่ง และมีการเรียนรู้ติดต่อกับหมู่บ้านใกล้เคียงเรื่องการทำบัญชีกองทุน

จุดด้อย คือ กลุ่มทำนายังไม่มีการสร้างเครือข่ายต่างคนต่างทำเหมือนเดิม

3. ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด

จุดเด่น คือ กลุ่มมะลิที่สามารถมีการขยายกิจการแล้วนำมะลิไปส่งที่ตลาดเองโดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลางและมีการรวมกลุ่มผู้ปลูกมะลิ

จุดด้อย คือ กลุ่มทำนาไม่มีการร่วมกลุ่มต่างคนต่างทำ ทำให้ไม่มีการพัฒนามีอำนาจต่อรองกับนายทุนได้เลย

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

2.2.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B

1. จำนวนเงินที่ได้จากการกู้ยืมกองทุน

จุดเด่น คือ สมาชิกที่มีความประสงค์ขอกู้เป็นจำนวนมาก ก็สามารถกู้ได้สูงถึง 50,000 บาทและน้อยที่สุดคือ 20,000 บาท

จุดด้อย คือ ผู้ที่สามารถกู้สูงได้ถึง 50,000 บาท ก็คือ กรรมการกองทุนนั่นเอง สร้างความไม่พอใจให้กับสมาชิกกองทุนรายอื่นแต่ก็ไม่มีใครกล้าดำเนินงานอะไร

บน

2. เงินอื่น ๆ

จุดเด่น คือ กลุ่มดอกมะลิมีการขายมะลิได้ราคามากขึ้นมีเงินหมุนเวียนดี

จุดด้อย คือ ชาวนายังไม่มียาได้จากด้านอื่นมากนัก มีเพียงรับจ้างเล็ก ๆ

น้อย ๆ เท่านั้นเอง

3. สถานที่และวัตถุดิบ

จุดเด่น คือ กลุ่มดอกมะลิมีระบบจัดการน้ำดีขึ้น เช่น มีการใช้ระบบน้ำหยดทำให้ประหยัดน้ำ

จุดด้อย คือ ฝนไม่ตกตามฤดูกาลทำให้ชาวบ้านยังไม่ได้ทำนา

4. เทคนิควิธีการทำงาน

จุดเด่น คือ กลุ่มดอกมะลิมีการคิดค้นวิธีการใหม่ ๆ ในการทำงานโดยไม่ต้องใช้แรงงานให้มากในการทำงาน เช่น การร่อนน้ำมะลิ

จุดด้อย คือ กลุ่มชาวบ้านยังคงต้องอาศัยธรรมชาติในการทำนาอยู่

5. กำลังการทำงาน

จุดเด่น คือ มีการลดกำลังคนในการทำงาน เช่น มีระบบน้ำหยดเข้ามาช่วยในการร่อนน้ำคั้นมะลิ

จุดด้อย คือ การใช้สมาชิกในครอบครัวทำงานและบางครั้งทำงานหนักซึ่งไม่คุ้มกับแรงที่ลงทำ

2.2.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B

1. การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้ดูแลราย

จุดเด่น คือ กลุ่มอาชีพมะลิได้มีการกู้เงินและได้ทำการขยายกิจการเพิ่มเติมอย่างจริงจังทำให้มีผลผลิตออกจำหน่ายได้จริง

จุดด้อย คือ กลุ่มทำนา และรับจ้างได้ทำงานไปใช้หนี้ ธกส. และหนี้ นอก
ระบบทั้งหมด

2. การหาตลาดที่ดี

จุดเด่น คือ มีการติดต่อขายดอกมะลิโดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลางอีก
เพราะ มีการร่วมกลุ่มและปลูกได้จำนวนมาก

จุดด้อย คือ กลุ่มเกษตรกรยังไม่มีการร่วมกลุ่มทำให้ไม่มีการต่อรองราคาผล
ผลิตได้เลย

3. การหาวัตถุดิบที่ดี

จุดเด่น คือ มีการหาพรรณมะลิที่ดี ขายได้ราคา และทนต่อโรคพืช

จุดด้อย คือ กลุ่มเกษตรกรยังคงใช้พรรณพืชเดิม ๆ และการปลูกมาก ๆ โดย

ไม่มีการวิเคราะห์ตลาดทำให้ขายได้ราคาถูก

4. การทำบัญชี

จุดเด่น คือ เริ่มรู้จักการทำบัญชีมากขึ้น เช่น มีการจดบันทึกยอดขายรายรับ - รายจ่าย ต่าง ๆ มากขึ้น

จุดด้อย คือ ยังไม่มีการวางแผนการใช้งานอย่างรัดกุม

5. การวิเคราะห์ประเมิน

จุดเด่น คือ มีการประเมินว่า วันไหนดอกมะลิจะขายดีก็จะเก็บจำนวนมากขึ้น เช่น วันพระ และวันสำคัญต่าง ๆ หรือ ประเมินช่วงที่จะขายดอกมะลิได้ราคาดี

จุดด้อย คือ กลุ่มเกษตรกรยังไม่มีการประเมินใด ๆ จะใช้วิธีตามกระแส เช่น ปีที่แล้วปลูกข้าวโพดได้ราคาดี ก็จะพากันปลูกมากในปีนั้นทำให้ขายไม่ได้ราคาเนื่องจากผลผลิตล้นตลาด

2.2.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

2.2.3.1 ผลโดยตรง

1. รายได้เป็นเงิน

กลุ่มผู้ปลูกมะลิมีการขยายกิจการเพิ่มเติมเป็นระบบมากขึ้นทำให้มีเงินหมุนเวียน

2. รายได้เป็นสิ่งของ

เมื่อได้รับเงินกองทุนมาแล้วผู้ดูแลหลายรายได้นำเงินไปใช้หนี้ ธกส. และเหลือก็จะนำไปซื้อสินค้าอื่น ๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ

2.2.3.2 ผลกระทบโดยตรง

1. ผู้ดูแลขยายกิจการ

กลุ่มที่ชัดเจนที่สุด คือ กลุ่มผู้ปลูกมะลิจำนวน 4 รายที่ได้มีการขยายกิจการเพิ่มเติม และกลุ่มเปิดร้านของชำที่มีการซื้อสินค้าเข้าเพิ่มเติมในร้าน

2. ผู้ดูแลทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่คิดขึ้นอันเนื่องมาจากการได้ศึกษาด้วย

ตนเอง

กลุ่มปลูกมะลิมีการคิดวิธีรดน้ำต้นไม้ และได้ทำการติดตั้งเรือบรื้อแล้วคือการใช้ระบบน้ำหยด ใช้แรงคนน้อยลง และลดระยะเวลาการทำงานลง ได้ผลผลิตดีขึ้น

2.2.3.3 ผลกระทบโดยอ้อม

1. ผู้ที่มีการพึ่งตนเอง

กลุ่มปลูกมะลิสามารถปลูกตนเองได้โดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลางทำให้ขายผลผลิตได้ราคาดี

2. ผู้ที่มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน

ผู้ปลูกมะลิมีการรวมกลุ่มทำให้เกิดความเข้มแข็งในกิจการมากขึ้น และถ้ามีการปลูกมากขึ้นและยังมีการรวมกลุ่มเช่นนี้จะทำให้มีศักยภาพต่อรองราคากับทางตลาดได้

3. การกลับคืนถิ่นของประชาชน

เมื่อได้รับเงินกู้มีผู้หลายรายกลับจากกรุงเทพฯ เพื่อมารับเงินกองทุนและได้ลงทุนค้าขายเพิ่มเติม

3. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

3.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั้ง 5 ข้อ พบว่า

การเกิดกองทุน พบว่า กองทุนมีส่วนช่วยให้ชาวบ้านจำนวน 30 รายที่ได้รับการอนุมัติในรอบแรกมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น ถึงบางครั้งจะใช้จ่ายวัตถุประสงค์ที่สามารถลดหนี้ให้กับชาวบ้านได้ เช่น การใช้น้ำ รถส. หรือหนี้บัตรเครดิต และเป็นเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านได้ระยะหนึ่ง แต่ก็มีผลเสียคือ เป็นการสร้างหนี้ให้กับชาวบ้าน ถ้านำเงินไปใช้ไม่ก่อให้เกิดรายได้ เช่น การนำเงินไปเที่ยว ซื้อสินค้าที่ไม่จำเป็นต่าง ๆ

การบริหารกองทุน พบว่า คณะกรรมการยังไม่มี ความโปร่งใสในการดำเนินงาน ยังเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและเครือญาติ เช่น กรรมการ 3 ราย ได้กู้เงินสูงถึงรายละ 50,000 บาท และญาติกรรมการก็ได้คนละ 20,000 บาท ยังไม่ค่อยมีความสามัคคี คือ กรรมการครั้งแรกมี 12 คน และเมื่อทำงานไปไม่ครบวาระ 1 ปีก็ได้ลาออกก่อนถึง 5 คนจึงมีคณะกรรมการเพียง 7 คน

การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า มีการพึ่งพาตนเอง สืบเนื่องจากการบริหารจัดการกองทุน การตัดผู้กู้การติดต่อกับทางธนาคาร ทางอำเภอ การทำบัญชีและถือเป็นการเริ่มต้นสำหรับการพึ่งพาตนเองในอนาคต

การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า ถ้ามีการรวมกลุ่มอาชีพมากขึ้นดังตัวอย่างกลุ่มผู้ปลูกมะลิก็จะเป็นการเสริมสร้างธุรกิจให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดี เป็นการสร้างงานให้กับชาวบ้าน และยังเป็นอาชีพที่น่าจะอยู่ได้นาน เพราะ มะลียังเป็นที่ต้องการของตลาดอยู่มาก

การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า ผู้นำชุมชนมีความยุติธรรม ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือและมีบัณฑิตกองทุนเข้ามาช่วยให้การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ พบว่า

3.2.1 ปัจจัยด้านบวก

1. หมู่บ้านมีขนาดเล็กทำให้ติดต่อประสานเรื่องกองทุนได้ง่าย
2. มีผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้านที่ชาวบ้านให้ความนับถือ
3. ชาวบ้านมีความสามัคคีกันดี ถึงแม้จะเห็นความไม่ถูกต้องก็ไม่มีใครทำอะไรเพื่อให้เกิดความแตกแยก
4. มีบัณฑิตกองทุนที่คอยกระตุ้นการทำงาน และประสานงานต่าง ๆ เช่น การสอบถามข้อมูลจากทางอำเภอ และนำความรู้ที่ได้เรียนมาไปบอกชาวบ้านได้

3.2.2 ปัจจัยด้านลบ

1. คณะกรรมการยังทำงานไม่โปร่งใสมีความเห็นแก่ระบบเครือข่ายเป็นสำคัญอยู่ เช่น การอนุมัติเงินกู้
2. ชาวบ้านบางส่วนยังไม่ค่อยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน เพราะ ยังขาดข้อมูลข่าวสารจากทางภาครัฐ
3. ประชาชนยังมีหนี้สินเดิม เช่น หนี้ ธกส. เมื่อได้รับเงินกองทุนมาก็มีความจำเป็นต้องนำไปใช้หนี้ ทำให้ไม่สามารถมีเงินไปลงทุนอย่างอื่น หรือ หนี้นอกระบบต่าง ๆ
4. การที่ชาวบ้านไม่มีอาชีพเสริมนอกจากการทำงาน ทำให้ถ้าไม่ได้ทำนาเงินที่ได้รับอนุมัติมาก็เลยนำไปใช้อย่างอื่นหมด ไม่ก่อให้เกิดรายได้
5. ไม่มีสำนักงานในการร่วมกลุ่มทำกิจกรรมกองทุนอย่างจริงจัง ต้องอาศัยบ้านประธานเป็นสำนักงานชั่วคราวตลอด

3.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้

มีการสร้างเครือข่ายในกลุ่มของคณะกรรมการกองทุน คือ มีการอบรมที่อำเภอสูงเนินโดยมีท่านนายอำเภอเป็นประธาน โดยการแยกกลุ่มประธาน กลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้นำชุมชนและมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการประชุมเกี่ยวกับเรื่องกองทุน และเจ้าหน้าที่ทางอำเภอคอยติดตามประเมินผลการทำงานของคณะกรรมการเป็นระยะ

3.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

3.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กำหนด พบว่าตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านขอนแก่นคือ

ตัวชี้วัด	เกณฑ์ชี้วัด	กลุ่มตัวอย่าง(ครัวเรือน)
1. ความสามัคคี	ปานกลาง	58
2. ความซื่อสัตย์	ปานกลาง	58
3. การยกย่องคนทำความดี	ปานกลาง	58
4. การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	ปานกลาง	58
5. การร่วมประชุมสม่ำเสมอ	ปานกลาง	58
6. ผู้นำมีคุณธรรม	ใช่	58
7. การร่วมกันแก้ปัญหา	ใช่	58
8. โอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม	จำนวน 1 ครั้งต่อเดือน	
9. จำนวนครอบครัวที่มีอาชีพเลี้ยงตัวได้	58 ครอบครัว	58
10. ครอบครัวอบอุ่นรักใคร่ปรองดอง	55 ครอบครัว	58
11. การตั้งกลุ่ม/องค์กร	2 องค์กร	58
12. การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส	6 คน	58

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านขอนแก่นคือ

3.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า

จากการที่บัณฑิตกองทุนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของหมู่บ้านขอนแก่นทั้งจากการสังเกตและสัมภาษณ์พบว่า ชาวบ้านขอนแก่นจะมีความสามัคคีรักใคร่ปรองดองกันดีแบบเครือญาติ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันดีพอสมควร เมื่อมีหนี้สินก็จะชำระหนี้ครบจำนวนตรงต่อเวลา มีความซื่อสัตย์ไม่คดโกง ใครทำคุณงามความดีไว้ก็จะถูกยกย่องให้เป็นเยี่ยงอย่างที่ดีแก่บุคคลอื่นและมีผู้ใหญ่บ้านที่มีความยุติธรรม

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

1. สรุป และ อภิปรายผล

1.1 สรุป

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านขอนแก่น สะท้อน หมู่ที่ 2 ตำบลโค้งยาง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังนี้

1.1.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด
2. เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวอะไรบ้าง
3. เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ
4. เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กำหนด

1.1.2 วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านขอนแก่น มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเป้าหมายของโครงการกองทุนหมู่บ้าน

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านขอนแก่น

ขั้นที่ 3 ใช้ชีพชีโมเดล วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านของสะท้อน และกำหนดตัว

บ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้ข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. และบางส่วน

ทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

ขั้นที่ 5 ประมวลสังเคราะห์ข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลที่ต้องการแล้วนำข้อมูลที่ได้

มาแบ่งกลุ่มตามประเด็นที่จะต้องเขียนในบทที่ 3 บทที่ 4

ขั้นที่ 6 นำเสนอผลการศึกษาดังต่อไปนี้ คือ

บทที่ 1 บทนำ เสนอเกี่ยวกับ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ ครอบคลุม
ความคิดทฤษฎี วิธีดำเนินการ และผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1.1.3 ผลการดำเนินงาน

1. นโยบายกองทุนเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พบว่า ชาวบ้านขอเสนอมีความรู้ความเข้าใจ เพราะเป็นหมู่บ้านขนาดเล็กมีผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการ เป็นผู้แนะนำอย่างดี
2. เงิน 1 ล้านบาท พบว่า ชาวบ้านได้นำเงิน ไปใช้ในหลาย ๆ ด้านทั้งถูกและผิด วัตถุประสงค์ ก่อให้เกิดรายได้ เช่น การขยายสวนมะลิ หรือการนำเงิน ไปใช้หนี้ต่าง ๆ ที่เหลือก็ซื้อ สินค้าต่าง ๆ
3. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน พบว่า ยังมีการดำเนินงานที่ยัง ไม่ถูกต้องอยู่ เช่น การอนุมัติงานกู้ให้กับตนเองสูงถึง 50,000 บาท และญาติอีก 20,000 บาทและยังมีปัญหาเกี่ยวกับการทำบัญชี
4. เงินที่ผู้กู้ชำระคือ พบว่า ยังไม่มีการชำระคืนต้องรอดูในเดือน ตุลาคม 2545 นี้ และในช่วงนี้ก็ได้รับการกระตุ้นในรู้ว่าใกล้ถึงเวลาคืนเงินแล้ว
5. ผู้สมัครขอู้ พบว่า มีผู้สมัครขอู้เป็นจำนวนมากเกินจำนวนครัวเรือน คือมี จำนวนครัวเรือน 58 ครอบครั้ว แต่มีผู้สมัครถึง 99 ราย
6. การคัดเลือกผู้กู้ พบว่า มีความผิดพลาดคือให้ใครก็ได้สมัครที่ตรงกับเกณฑ์ กองทุนก็สมัครเป็นสมาชิกทำให้หนึ่งครอบครั้วมีสมาชิกถึง 1-2 คน
7. การแนะนำวิธีทำธุรกิจ พบว่า ยังไม่มีการประกอบธุรกิจใหม่ มีเพียงการขาย กิจการให้สมบูรณ์มากขึ้น เช่น การขยายสวนมะลิ การต่อเติมร้านค้า
8. การรับชำระหนี้ พบว่า ยังไม่มีการชำระหนี้เกิดขึ้น
9. การทำบัญชี พบว่า เพรียญุกกองทุนที่รับผิดชอบการทำบัญชียังขาดความรู้ ความเข้าใจในการทำบัญชี ถึงแม้จะได้รับอบรมการทำบัญชีจากทางอำเภอมาแล้ว แต่ก็ได้สอบถาม จากหมู่บ้านใกล้เคียง
10. การช่วยหาตลาด พบว่า มีการขยายตลาดการขายดอกมะลิเพิ่มเติม

11. จำนวนผู้กู้ พบว่า มีจำนวนผู้กู้ 99 ราย จาก 58 ครอบครัว
12. ยอดเงินให้กู้ พบว่า มีผู้กู้ 30 ราย ได้ปล่อยเงินกู้ในรอบแรก 990,000 บาทและเหลืออยู่ในบัญชีเพียง 10,000 บาทเก็บไว้เป็นเงินฉุกเฉิน
13. จำนวนผู้ได้เงิน พบว่า มีผู้ได้กู้เพียง 30 รายเพราะ 68 รายสมัครเป็นรอบสอง
14. จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน พบว่า ไม่มีการติดตามเก็บเงินมีเพียง 6,300 บาท
15. การขยายกิจการ พบว่า กลุ่มที่ชัดเจนที่สุดคือกลุ่มปลูกมะลิ และกลุ่มร้านค้าที่มีการขยายกิจการอย่างชัดเจน
15. การเกิดกิจการใหม่ ๆ พบว่า มี 2 รายคือ เปิดอู่ซ่อมรถ และร้านเสริมสวย

1.2 อภิปรายผล

- 1.2.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านขอนสะอาด บรรลุทั้ง 5 ข้อ ได้แก่
 1. การเกิดกองทุนหมู่บ้านขอนสะอาด เกิดจากความร่วมมือของชาวบ้าน มีการจัดเวทีประชาคม การคัดเลือกคณะกรรมการ และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทำให้ชาวบ้านได้พูดคุยกันมากขึ้นมีกิจกรรมทำร่วมกัน
 2. มีการบริหารจัดการกองทุน ถึงแม้จะคณะกรรมการจะยังไม่ค่อยมีความยุติธรรมยังเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนอยู่และเครือข่ายที่อยู่ ซึ่งก็คือเป็นเรื่องปกติของสังคมชนบทที่จะต้องมีความรักในญาติพี่น้องอยู่มาก
 3. มีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง ถือว่าเป็นการเริ่มต้นที่ดีสำหรับการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง เพราะ ชาวบ้าน ได้เริ่มรู้จักการแลกเปลี่ยนความคิด การช่วยกันแก้ปัญหาของหมู่บ้านการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการเปิด โอกาสให้ชาวบ้านมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอแต่ก็ยังไม่ถึงขั้นพึ่งตนเอง ได้ทั้งหมด ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอกอยู่
 4. การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม ชาวบ้านขอนสะอาดมีการรวมกลุ่มผู้ปลูกมะลิเสริมสร้างให้มีอำนาจต่อรองราคากับผู้ซื้อได้ และมีแนวโน้มจะมีผู้เข้าร่วมปลูกตามมาอีกหลายรายก็จะเป็นการสร้างอาชีพให้กับชาวบ้านได้
 5. การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของหมู่บ้านขอนสะอาด คนในหมู่บ้านยังมีความสามัคคี ร่วมมือร่วมในกันแก้ปัญหา ช่วยเหลือซึ่งกันและกันคืออยู่ตามแบบสังคมชนบท

1.3 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

1.3.1 ปัจจัยด้านบวก

ประสบการณ์ของคนในชุมชนที่ประสบความล้มเหลวมาก่อนจึงได้อาศัยเป็นบทเรียนที่ให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นอีก มีผู้นำชุมชนที่จะช่วยเป็นเครื่องจักรในการดำเนินงานต่าง ๆ แนะนำและประสานงานกับทางอำเภอเพื่อช่วยเหลือกองทุน บัณฑิตกองทุนที่ช่วยเหลือในการติดต่อประสานงานและแลกเปลี่ยนความคิดกับชาวบ้านและคณะกรรมการกองทุน

1.3.2 ปัจจัยด้านลบ

คนในหมู่บ้านยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุนซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียน เพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้นการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้านซึ่งเป็นเรื่องแรกที่ได้มีการจัดการจัดการทำให้ยังไม่ค่อยมีความรู้ความเข้าใจในหลาย ๆ เรื่อง คณะกรรมการหมู่บ้านยังมีการทำงานแบบระบบเครือญาติเห็นพวกพ้องเป็นสิ่งสำคัญ ขาดการติดตามประเมินผลจากภาครัฐเป็นระยะทำให้ชาวบ้านได้นำเงินไปใช้แล้วไม่ก่อให้เกิดรายได้

1.4 ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

1.4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) เมื่อได้รับเงินกู้มาสมาชิกได้นำเงินไปประกอบกิจการเพิ่มเติม เช่น การขยายสวนมะลิ การเปิดตู้ซอมรด การเปิดร้านเสริมสวย ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น

1.4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินโครงการสามารถปลดเปลื้องภาระหนี้สินได้และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งขึ้นกว่าเดิม หรือ ถ้าไม่ได้นำเงินไปใช้หนี้แต่กลับนำเงินไปซื้อสินค้าทำให้ไม่เกิดรายได้ก็จะเป็นการสร้างหนี้ให้กับชาวบ้านได้อีกทางหนึ่ง

1.4.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) ๑) วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านดีขึ้นมีเงินหมุนเวียนในหมู่บ้าน

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุน

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุน

1. ระยะเวลาคืนทุนควรจะให้สมาชิกผู้กู้เงินผ่อนชำระเป็นงวด ๆ ได้ เช่น ชำระทุก 3 เดือน หรือชำระทุก 6 เดือน เพื่อจะได้ไม่ทำให้ชาวบ้านต้องนำเงินจำนวนมากมาชำระ

2. การปล่อยเงินกู้ฉุกเฉิน ควรระบุเงื่อนไขให้ชัดเจนว่าสมาชิกจะกู้เงินฉุกเฉินได้ในกรณีใดบ้าง เพราะยัง ไม่มีการกำหนดให้ชัดเจน

2.2 การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

1. ให้มีการกระจายงานให้คณะกรรมการในแต่ละตำแหน่งให้ทั่วถึง ไม่ใช่รวมงานรวมอำนาจไว้ที่ประธานและเลขานุการกองทุนเท่านั้น

2. งานด้านเอกสารไม่มีระบบระเบียบ โดยเฉพาะบัญชีคู่มือออก ตรวจสอบ ได้ยาก

3. มีเจ้าหน้าที่จากทางอำเภอมาติดตามการทำงานของคณะกรรมการเป็นระยะเพราะเป็นครั้งแรกของการบริหาร กรรมการยังไม่ค่อยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนมากนัก เช่น การทำบัญชีต่าง ๆ

2.3 การนำเงินกู้ไปพัฒนาอาชีพ

1. ควรมีการติดตามการใช้งานของสมาชิกผู้กู้เพราะ ถ้าไม่ติดตามชาวบ้านก็จะเข้าใจว่าเป็นเงินให้เปล่าคงไม่มีผลอะไรมากทำให้ชาวบ้านนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ไม่ก่อให้เกิดอาชีพใหม่ หรือสร้างรายได้เลย

2. มีเจ้าหน้าที่ทางอำเภอออกแนะนำอาชีพเป็นระยะ

บรรณานุกรม

- การพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม(SMEs) .[Online] ได้จาก : <http://www.bot.net>
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ , สำนักงาน. (2544). คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านขอนแก่น. (2544). ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านขอนแก่น. นครราชสีมา. (อัดสำเนา)
- เจดีย์ว บุรีภักดีและคณะ. (2544). ชุดสารนิพนธ์. กรุงเทพฯ ฯ : เอส.อาร์.พรินติ้งแมสโปรดักส์.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. (2544). คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการจัดการประเมินโครงการ. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
- สรรเสริญ วงษ์ชะอุ่ม. เศรษฐกิจพอเพียงพื้นฐานสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ ฯ : เพชรรุ่งการพิมพ์, 2544.
- สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม. 2544. ชีวิตชุมชน. กรุงเทพฯ ฯ : ส่วนงานสื่อสารณะ, ผู้จัดทำ.
- สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม. 2544. คู่มือเตรียมความพร้อมกองทุนหมู่บ้าน 1 ตำบล. กรุงเทพฯ ฯ : ส่วนงานสื่อสารณะ ผู้จัดทำ.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ นายไพฑูรย์ สัตยพันธุ์ทิพย์

วัน เดือน ปีเกิด 29 มกราคม 2514

วุฒิการศึกษา

วุฒิ

ชื่อสถาบัน

ปีที่สำเร็จการศึกษา

ปริญญาตรี การศึกษาศิลปศาสตร์บัณฑิต

สถาบันราชภัฏนครราชสีมา

2539

